

gent, quia remisso illo caliditatis gradu illi novus calor percipitur, neq; dubitandum & in aliis febribus talem novum calorem adesse, in illo tamen majori gradu caloris minorem hunc non percipi credibile.

Contabescencia totius corporis.

Quær. An destillata, quæ ingrediantur partes habeant vim nutriendi, cum vis nutriendi consistat in viscositate?

R. Omnino.

Medicamenta debent esse refrigerantia & humectantia.

Externæ etiã adhibentur inunctiones pro spina dorsi, ut & epithemata pro regione hepatis.

Pulvis antihelicticus Poterii cujus dosi gr. v. est enim medicamentum chymicum ex antimonio, vel per se vel cum aliis pulveribus, potest exinde fieri rotula cum saccharo in aqua rosarum soluta.

L I E E R IV,
DE
Affectibus infimi ventris.

C A P. I.

De nimia ciborum appetentia.

§. I.

Alii per cupiditatem comedendi definiunt non solum in ventriculo sed & intestino duodeno.

§. 2. Pars affecta; *Orificium superius ventriculi* potissimum est causa.

§. 3. Causa non solum succus pancreaticus sed & fermentum ventriculi acidus si nimium effervescat & ace scat.

Saliva acuit quidem etiam appetitum, sed non potest esse causa proxima interna nimii appetitus; *Chylus* etiam quatenus plus justo detinetur in ventriculo, hoc modo etiam facilius ace scit.

Aër frigidior per accidens humorem reddit acidiorẽ, etiam animi pathemata, quia in iisdem tardius movetur sanguis sicque crassescit & obstructions parit, unde per consequens sanguis crassescit & ace scit.

Vinum sedat tamen quia continet in se particulas nonnullas stupefacientes & narcoticas.

Quando cibus non offertur hoc morbo laborantibus, illi faciliẽ incutunt in deliquium animi, ideo Practici commendant vinum ut reficiat.

Aromata, quia participant de sale volatili acri.

In notis Decker, dicit, quod quandoque oriatur à lumbricis, verum *lumbrici sunt potius effectus hujus morbi, ex nimio enim victu assumpto facile generantur lumbrici.*

§. 4. Differentia Appetitus caninus & bulimia non solum differunt [1] gradu; sed & [2] in bulimia simul phantasia & imaginatio læditur, in appetitu canino non item.

§. 5. Signa diagnostica facile sese monstrant fame illa aucta. Desiderium vomendi oritur, quia ventriculus non latis est amplus, ut possit illum copiosum cibum continere; deinde quia vellicantur nervi.

Ructibus vexantur propter nimiam illam ebullitionem, cordisque anxietatem; propter consensum, quia habent nervos ab eodem pari, deinde etiam propter nimiam ventriculi distensionem diaphragma etiam comprimitur, unde difficilis respiratio, quia circulatio non ritè fit.

§. 6. Prognostica; *oleositas hæc non est naturalis sed potius morbosa, nutritio enim ritè fieri non potest.*

De noctu debent surgere &c. 1. propter diarrhæam quæ sæpè comitatur. 2. propter desiderium vomendi.

§. 7. Indicationes curativæ. Humor acidus temperandus, quia nullum datur catharticum, quod dicatum sit humori acido. E. temperari debet, quia nisi sit temperatus nam quam potest evacuari.

Medicamenta purgantia debent esse laxantia, quia humor acidus non fert fortiora purgantia, quod in omnibus humoribus acidis probe observandum.

In notis Spiritus vini sive aq. vite non convenit contra Deckerum, quia potius morbus augeretur hoc medicamento. Hac sequentia imbibunt acrimoniam.

Creta cetevisiæ acidæ injecta imbibit particulas acres sive acidas.

§. 8. Curatio. Rectè addit Auth. dulcia nempetemperata, quia illa dulcia modicè sunt sumenda.

Vomitus non convenit si sit in intestino duodeno vel ductu pancreatico, sin verò causa adhuc hæret in ventriculo, utique commendatur.

Ager ab omnibus cibis acidis abstineat, v. g. aceto, cerevisia acida, cibi non sint conditi arom. &c.

Narcotica] Imprimis *theriaca* recentissimè dispensata tutissimè ad ℥j. exhibetur, tum quia corrigit malignam qualitatem, quam quidam suspicantur in hoc affectu. *Riverius* ambram, *Decker.* vinum salviatum commendat.

Observ. 1. Hic vinum commendatur si modicè sumatur, alias adauget morbum.

Syrup. de Cartham: sive diacnium datur ad ℥iβ.

Melancholicis, spleneticis & hypochondriacis hic affectus communis est, quia humor acidus in iis plus justo est exaltatus.

Observ. 2. *Antimon.* diaphoret. propter vim præcipitandi, *ol. mentha,* quia corrigit acida propter oleositatem, *spiritus salis armon* per se non convenit, sed temperari debet spiritu [vini] aromatico.

Affectus hic fuit curatu difficilis, quia tota massa sanguinea plus justo acida fuit.

T t 2

Observ.

Observ. 3. De infantibus; factum ex nimio acidorum usu.

Formula.

℞. ∇ *e lachrymis vitis destillata.*
bryonia aa. ℥ij.

Syrup. cortic. arant ℥vj. vel vij.
pro 3. vel 4. dosibus.

℞. *Magister. matris perlarum, rasu.*
eboris aa. ℥j.

o. o. *stillatiti cortic. arantiar. gr.*
ij. m.

S. *Stärck. Pulver auffetlich mal / e-*
gregie juvat. Decoctum majoris cha-
momilla omne remediorum genus su-
perat dicit Hofmannus.

CAP. II. De Vomitu.

CAusa; Pancreas mediante nempe succo pancreatico, quatenus malum & vitiosam excitat effervescentiam, à qua remanent particulae quae deinde ascendunt in ventriculum & irritant, unde subsequitur vomitus.

Lympha crassa & spissimè firmiter adhaerens membranae interiori sive rugis ventriculi, ita etiam ut excuti nequeat, si talis pituita ita inhaereat tum vomitus non oritur nisi ingestio cibo, quia tum movetur & agitur pituita, hinc fibrae convelluntur, ut spiritus animales inordinate influant.

Ruga nempe nimis laxa orificium non exactè claudunt, & tunc oritur continua nausea & vomitus, si scilicet fibrae nimis fiant laxiores ab humido, & tunc dicitur Galenici facultatem retentricem esse laxam.

Interdum excoriantur &c. illa excoriatio fit à medicamentis nimis acerbis, ab usu nimio spiritus vitrioli, nitri, à venenis acerbis, & aliis mercurialibus, quae particulis suis scindentibus & pungentibus excoriant tunicas ventriculi.

Pancreas aliquando, &c. patitur ab-

cessum tumque malum non manifestatur nisi post mortem aperto cadavere, quia cognitio morborum pancreaticis est difficilima, pancreas inflatur suppuratur & vitiosum generat succum, ipse stomachus laesus à vulnere, ab acerbis, atque tum purè rejicitur per vomitum.

IV. Differentia, Vomitus est vel idiopathicus, tumque causa non solum generatur in ipso ventriculo sed & eidem inhaeret.

Sympathet. generatur ab aliis partibus, quae habent consensum, vel propter vicinitatem utpote sunt, lien, hepar, intestina, pancreas, renes, quod observatur in nephriticis; vel propter similem substantiam, unde vomitus frequens est in convulsionibus cerebri & meningum affectibus, in affectu hysterico, in vulneribus cerebri, uteri.

Criticus animadvertitur in morbis acutis, symptomaticus plerumque in Chronicis.

Est vel benignus, qui non adeo gravia symptomata habet conjuncta, nec vires adeo prosternit.

Malignus

Malignus, læpiffimè oritur à veneno vel ab humore corrupto intus generato, ut observatur in febris malignis & pestilentialibus.

Signa diagnostica; Affectus ipse per se satis manifestus est, ut ad ejus cognitionem non opus habeamus signis. Quod tamen causarum cognitio satis sit necessaria. *E. si ab humore frigido & viscido*, id est, pituita, tum potius oritur nausea & desiderium tantum.

Si à bile non solum nausea, sed semper adest vomitus.

Si ab humore maligno, tum ad sunt signa febris malignæ & gravia symptomata.

Si ab assumptio veneno, ad est excoaratio linguæ & faucium sive gulæ, fluxus alvi malignus, tremores, motus convulsivi & alia signa malignitatis sentiuntur.

Idem fit si hepar inflam. &c. propter communicatam intemperiem calidam.

Ruga laxa si faciunt vomitum appetitus perit omnis, quoniam liquor institere nequit, ventriculus frigidior, suis nulla percipitur.

Prognostica; Vomitus criticus bonus, quia fit cum morbi levamine & commo- do ægri, quia laborat pars quædam nobilis & cessante actione ventriculi tota destruitur animalis æconomia.

Ut & ille bonus qui fit à repletionem nimia.

Symptomaticus semper malus (præsertim si fit à parte nobiliori) adeoq; quovis in morbo portendit periculum.

Idiopathicus tutior, v. gr. si oriatur ab inflammatione ipsius hepatis.

Periculosus à venenis, ulcera enim ventriculi sunt incurabilia, qualia excitant venena.

Indicationes Curativæ, Vomitus criticus non est compescendus, quia sic inferatur vis natura & turbaretur in motu suo; Symptomaticus verò quam primum fieri potest.

Deinde pro diversitate causarum conditionis diversæ oriuntur indicationes.

Pituita crassa incidenda.

Reliqui humores evacuandi, in quibus humoribus non opus est præparatione, quando scilicet satis apti sunt ad evacuationem.

Leniter tamen id fieri debet, non acerbis medicamentis, & fibras stringentibus & stimulantibus, quia medicamentis fortibus tonus ventriculi turbatur, fibræ magis laxantur. §. VIII.

Curatio, conveniunt purgantia, id est, blanda medicamenta revellentia, aliàs ventriculus valde labefactatur.

Si à bile, succo pancreatico, calculo, utero, tunc conveniunt clysteres, attuum frictiones, quæ spiritus animales, tum qui motum sanguinis revellunt ad partes exteriores.

Topica præmissis præmittendis imponenda ventriculo, quia habent vim mitigandi dolores seu furorem archei, suntq; adstringentia, &c.

V. S. in partium inflammatione si vomitus conjunctam habeant inflammationem, quia revellit & refrigerat.

Cætera nocet in febris ardentibus, febris ungatica; NB. *Præsente vomitu*

maximè debemus abstinere à V. S. quia per ealem vomitionem spiritus animales & vires prosternuntur. E. magis adhuc per venasfectionem.

Medicamenta.

Rad. cyp. calam. arom. menth. salu. s. oriatur à causa frigida acetos. portulac. rarax. respiciunt causam calidam. flor. balaustri, conveniunt propter adstrictiorem sive vim adstringendi sem. anethi, citri in causa frigida; frigida semina in causa calida.

Aromat. caryophyll. &c. in causa frigida in bile magis nocent quia augetur calor.

Vina omnis generis & aceta.

Spiritus cinamom. sassafras. vini aromaticus.

Aceta conveniunt propter vim precipitandi, non per se sed aliis debent admisceri; si à succo pancreatico, magis nocent aceta, sin verò bile, pro sunt.

Aqua Anhaltina in causa frigida & magis externè quàm internè, hinc panem tinctum hac aquâ imponimus, etiam in calido, si rugæ nimis sint laxa penna inungimus; Aqua imperial. Elixir. citri, Elixir. proprietat. Paracelsi, tinctura proprietatis Mynsichti. Aqua adstring. plantag. folior. quercus, theriacal. cinamom. cydoniata valde pro sunt.

Syrup. cinamom. corall. myrtin. papav. errat. mastichin. liberant.

Rob berberum. ribium. sambuci internè & externè, rob ebulide comis.

Caro cydoniorum & omnia ex cydoniis præparata olea destillata, si ab humore pituitoso & acido à bile magis nocent.

Menth. est specific. stomachicum ol. menth. externè in omnibus ventriculi affectibus convenit.

Ol. cinamom. cydonior. stomachal. Cratonis; absynth. coctum & destillatum, junip. mastich. coct. & destillat. nucis Indic. destillat. &c. conveniunt; ut & Conserva mentha, pulpa citri, rad. cichorii.

Zingiber conditum, nux moschata condita, calam. arom. condit. cortices arantiarum. citri conditi.

Electuar. diacor. Augustan. diascordium externe & interne, externe in forma Emplastri.

Theriaca recens egregie juvat, sic & mithridatium.

Sal absynth. Specific. in vomitu ad ℥ss. hinc etiam commendatur à Riverio in febribus ad ℥ss.

Tartarus vitriolatus, flores salis armeniaci. Species aromat. pulv. stomachalis. Quercetani vel Birckmanni; pilulæ inter purgantia.

Formula medicamentorum purgantium in pituita crassa.

Conveniunt hic pilula aloëtica sive Franckofurtenses, quæ possunt acui aliquot granis diagrid. vel resina jalappæ. In pulvere potest omitti saccharum & addi ℥j. pulveris jalappæ, ne excrescat dosis.

In inflammationibus & acredine humorum

Syrup. dialcreos Autornaci.

Potio ex manna, quoniam in vomitu difficulter retineantur, præstat in minori dosi exhiberi.

Extra&. Rhei vel Rhabarb. folior. fennæ, sanguis Rhei, id est, tinctura Rhabarbari, essentia folior. fennæ.

For-

Formule Medicamentorum præparantium sunt varia.

Ex stomachicis potest vinum medicamentosum præparari, vel

℞. Spirit. dulc. salis armon. vel

℞. Elixir. vitrioli Myrsichii ℥ij. dentur gutt. 15.

Elixir. proprietat. Paracelsi ℥ij.

Essentia absynth. spiritus mentha aa. ℥β. m. S. Magen. Esseng / d. gt. 15. de his conjunctim sumptis.

In inflammatione si adsit excoaratio tunica ventriculi debent dari medicamenta mucilaginoſa & lenientia, ut ex semine psyllii, cydonior. gummi tragacanth. adde syrup. de rosis siccis, quia etiam consolidat, mel rosatum urgente dolore. Si a veneno vomitus, conveniunt opiata cum confectioe Alckerm. (quæ nempe confortant ventriculum possunt addi,) cum syrup. cinamom. potest dari Authoris pulvis.

Emulsiones vulgares inflammationem sistunt & acrimoniam humorum obtundunt, v. gr.

℞. Amygd. dulc. ℥β. sem. melonum. cucumer. aa. excorticatorum ℥ij. papav. albi ℥β. contusa emulgeantur cum aq. folior. querc. plantag. taraxaci aa. ℥ij. adde aq. cinam. laudan. opiat. gr. ij. cydoniata ℥β. manus Christi perlat. ad gratiam, Magen. Stärckende. Milch alle 2. Stund 2. Löffel voll.

Topica imponuntur vel in forma Emplastri, linimenti aut olei.

Emplastrum potest simplicius præferri. bih. m.

℞. Emplast. stomachal. q. l. ducatur super alutam & illinatur oleo mastich. vel stomachic. & obducatur lyndone rubr. in forma scuti, S. Pflaster.

Vel in forma Authoris potest addi O° stomachal. Cratonis. Potest præscribi in majore dosi, citr. potest addi cinam. piper. juniper. bals. vitæ, balsam. gummi caranæ potest substitui Tacamahaca.

Observ. 1. In tali casu si ab exulceratione oriatur conveniunt quæ habent vim infringendi acida & aciditatem illam, v. gr. oryza, hordeum, mucilag. cydonior. nec non pinguis butyrum recens cum cerevisa calida, oleum lini, amygdalar. olivarum.

Observ. 2. Omnes enim morbi pancreatis sunt satis cogniti difficiles, & non nisi post vel per mortem manifestantur.

Etiam ad hunc morbum pertinet vomitus cruentus, qui admodum est periculosus, siquidem vitæ thesaurus sanguis nempe profunditur, hinc facile in animi deliquium incidunt.

„Causa vera est obstructio arteriarum,
„Uteri & lienis, hinc omnes illi qui incidunt in talem vomitum sunt sive splenetici vel laborant restagnatione & obstructione mensium, unde sanguis acris, or factus aperit arterias coronarias, & per illas apertas in ventriculum regurgitat.

„Methodus medendi longe alia est, nec enim conveniunt purgantia nec lenientia, sed potius sanguinis grumos dissolventia & consolidantia, hinc affectus si aliquoties insigat sequitur facile mors subitanea vel incurrunt in cachexiam.

Formula.

In omnib. ventriculi affectib. & imbecillitatib. sive appetitu prostrato, vomitu, inflammatione, intempetie, anorexia & c. tequens sacculus ventriculo potest imponi

℞. Co-

R. Comar. absynth. menth lavendul.
aa. mj.
mastich tacamahac. nucis moschat.
aa. ℥j.
flor. anthos. lavendul. rosar. aa. mj.
salis tosti ℥ij. aspergantur spiritu ab-
synthii vel ▽ Anhaltina, & includantur
sacculo. S. Magen: Säcklein/ in omnib.
ventriculi affectibus.

R. Gum. ladan. resin. pini aa. ℥ij. du-
cantur super alutam, f. Emplastr.
S. Magen: Pflaster.

In anorexia sive appet. prostrato non
datur sequenti praestantius.

R. Pulv. cortic. arantior. ℥ij. Tart.
vitriolati

Salis absynth. aa. ℥j. m. f. pulvis. S.
Appetit. Pulver eine gute Messer
spitzvoll auff i. m.

Recipe Conserv. rosar. vitriolat. ℥ij.
Electuar. diacor. Augustan. ℥j. Spir.
mentha ℥j. m. f. conditum D. magni-
tudine nuc. castaneae sive juglandis.

Recipe Pulv. stomachal. Quercetani
℥ij. fecul. aronis ℥j. Eboris sine igne
℥ij. pulv. hepat. rubr. ℥ij. m. f.
pulvis S. Magen: Pulver.

Recipe Olei stomachal. Craton. ℥j.
(℥ij.) stillacitii mentha. gt. vj. Zedo-
ar. Caryophyllorum aa. gt. v. corpo-
ris pro balsamo q. l. m. S. Magen:
Balsam.

Vel Recipe Balsam. Peruvian. albi
℥j. ol. stomach. Craton. ℥j. stillacit.
mastich. macis aa. gt. vj. nuc. mo-
schat. express. q. l. pro efformando
balsamo. S. ut ante.

In Vomitu & Cholera.

Recipe Aquam cinum. cydoniat. ℥ij. Sy-

rup. corallor. ℥j. spirit. mastich ℥j. ad
℥℔. S. Stärker Safft.

Recipe Spirit. theriacal. mastich. aa. ℥j.
S. Spiritus gegen das Brechen 20.
Tropfen a. i. m.

Recipe Aqua rosar. plantag. aa. ℥ij. succi
cydonior. aceti rosacei aa. ℥j. pulv.
santal. rubri. rosar. siccur. aa. ℥j.
gallie moschat. ℥℔. caryophyllor gr.
iv. m. f. Epithema S. Nussschlag
mit doppelu Zucker uber den Ma-
gen zu legen.

Recipe Picis ℥j. ol. cydonior. ℥℔. lique-
scant simul & fiat dropax, qui sto-
macho applicatus vomitui praesens
adfert remedium.

Si vomitus oriatur à veneno quod fre-
quens in febribus maligno; conve-
nunt sequentia.

Recipe Opiata bezoartica Timai à Hüls-
denke ℥j. solve in aq. plantaginis.
S. Tränckl. a. i. m. Cujus descriptio
hæc est.

Recipe Theriac Andromachi ℥ij. confect.
de hyacinth. ℥℔ pulv. bezoart. Sennerti
℥ij. Magist. smaragd. perlar. corall. ru-
br. aa. ℥j. terre sigillat. ℥ij. extract. tor-
mentill. contra serv. aa. Div. cum syrupo
de scordio, fiat opiat, felices etiam edit
effectus in dysenteria, alvi fluxu colli-
quativo & symptomatico; potest dari
ad ℥j. vel per se vel in forma pulver.
vel potest dissolvi in aq. aliqua, vel po-
test dari in forma boli.

Purgantia in affectibus Ventriculi.

Recipe Pulv. rad. jalapp. ℥j. flor. salis
armoniaci gr. iv. fecul. aronis, gr. vj.
m. f. pulvis. S. Purgierend Magen:
Pulver a. i. m.

Recipe

℞. *Mass. pilular. hiera picra cum a-
garico; pulv. Syrii*] id est, diagri-
dii] gr. iv. cum oleo stillatio ab-
synthii, f. pilulæ. S. Magen-Pil-
len auff einmal.

℞. *Extract. pilular. Russi* ℞j. *Mer-
curii dulcificati oleo sulphuris cor-
recti. diagrid. aa. gr. vj. ʒ. ʒ. anis.
gr. j. cum s. q. aqua cinam. f. pilu-
læ n. 9. S. ut ante.*

Pertinet etiam huc *singultus*, quia pe-
riculosum symptoma est in febris sine
morbis malignis, curatur alexiphar-
macis, theriaca externè & internè. Vel

℞. *Extract. theriacal. ℞B. conserv.
menth. ℞j. laudan. opiat. gr. j. ʒ. ʒ.
stillatit. menth. gr. j. m. f. bolus:
vel*

℞. *Theriace optimè, gr. xii. laudan.
opiat. gr. i. s. ad summum 2. S.
Vermischter Theriac auff ein
mahl.*

*Costerus optimo cum successu sequens
Regi Sueciæ exhibuit.*

℞. *Aq. mastich. theriacal. aa. ℞ij.
Spir. angelic. ℞B. tinctur. bezo-
art. ℞ij.*

*Essent. castorei ℞B. S. alle zwey
Stund zwey Löffel voll gegen das
Schlucken.*

*Non raro ex improvise deglutuntur
acus, vitrum vel alia, si hoc sit convenis
pulmentum ex sola farina vel frumento
Sarraceno, cum aq. grosse coctum, do-
bet assumi magna in quantitate, & ager
abstinere debet à potu per viginti quatuor
horas: sepe etiam vomitus cruentus ex
arteriis lienis obstructis, ubi convenit se-
quens.*

℞. *∇ plantag. polygon. aa. ℞B. julep.
rosar. ℞ij. succi cydon. syrup papav.
errat. aa. ℞j. m. pro tribus dosi-
bus. S. Tranck vor die mahl.*

℞. *Succi acaciae inspissat. & succo cy-
doniorum parum mollet. Et ℞ij.
terra sigillat. lapidis hematit præ-
parati, corall. rubr. preparat. aa.
℞B. cum syrupo cydoniorum, fiat
opiat. S. ein Messer spiß voll auff
einmahl.*

℞. *Tinctur. corall. vera ℞ij. S. ix oder
xi. Tropffen auff einmahl.*

℞. *Extract. symphyt. ℞j. liquiritia ℞j.
extract. ligni aloës, gr. v. bal-
sami rosar. optimi gr. ij. sac-
chari candi albi in aq. anale-
ptica soluti ℞j. ij. vel iij. folia
auri finissimi n. iv. f. l. a. confe-
ctio in morfulus.*

C A P. I I I.

De Scorbuto.

§. 1.

Veteribus hic affectus creditur fuisse
ignotus, nisi alio cum nomine eum
crediderint.

*Definitio A. est prava nutritio: Hæc
definitio est nimis generalis & insuffici-*

*ens, competit enim etiam atrophie & ca-
chexie. E. symptomata addenda, quæ
Decker. recenset.*

*Non est unus morbus sed multorum
congeries à sanguine peculiariter corru-
pto, cum maculis.*

U u

Pars

Pars affecta; non est lien (uti Sennert. putat) nec hepar, uti quidem Veteres dicebant, quod quidem concedi potest secundario sed non primario, glandulae mesenterii conglobatae & conglomeratae, & in Auth. dictas partes affici certo certius est. (in affectione hypochondriaca afficiuntur lien & hepar, Veteres dicebant.)

Causa; est chylus inquinatus in scorbuto, unde verò illud fiat, an à ventriculo five aliunde, controversatur.

Nihil est in rerum natura quod talem habeat convenientiam cum sanguine nostro quam vinum, quod constat ex particulis sulphureis, Spirituosis, salinis & phlegmate (unde etiam est quod vinum adeò citò & egregiè reficiat & lac tenum dicatur:] quæ omnia etiam constant in massa nostra sanguinea, jam cognito modo quo vinum corrumpatur, potest etiam facile iudicium fieri de sanguinis depravatione. Corruptur vinum variis ex causis;

1) Si vino aliquid heterogenei admiscetur, quod non pertinet ad illius constitutionem, unde oritur effervescencia, nimis agitur fitque acidum; Eodem modo si aliquid cum sanguine miscetur heterogenei, quod non possit misceri cum eo, oriam nimia ebullitio, talis pue turbulenta crassities,

2) Si vinum nimis diu conservetur, fit oleosum seu mucilaginosum, ratio, quia si per tota tempora servetur, Spiritus vini subtiliores partim avolant, partim ab aliis particulis quæ antea erant sub eius imperio supprimuntur, & quædam particulae salinae & sulphureae si sulphureae nanciscantur imperium, vel si salinae orientur

effervescenciae, fitque vinum hoc modo acidum & rancidum.

Hæc omnia possunt applicari massæ sanguineæ, unde duplex ejus constitutio- nis species observatur in scorbuto. *salino-sulphurea* & *sulphureo-salina*, si particulae sulphureo-salinae prædominentur, sanguis fit acidus, sal ejus est evehctum & mucilaginosum, & in hac specie conveniunt antiscorbutica, quæ sunt valde volatilia, ut salia illa fixa in sanguine volatilisentur, quæ crassa sunt attenuentur & resolvantur.

Probatum hoc à copia symptomatum in omnibus corporis regionibus; si *consultatur regio suprema*, adsunt sopores, vigiliæ, dolor capitis, convulsiones, dolores lancinantes & lacerativi, quæ omnia à lymphâ non possunt induci.

In secunda regione adest respiratio difficilis tussis, cardialgia, palpitatio cordis, lipothymia, quæ à solo ventriculo affecto non proveniunt.

In tertia adest dolor colicus, vomitus, diarrhœa, lienteria, in artibus adsunt etiam contracturæ, convulsiones.

Rebte ideoque dicit scorbutum Author pravam totius corporis nutritionem, quia non solum afficitur sanguis sed & spiritus vitales & animales, imò & ipse succus nutritivus & nervosus.

§. 3. *Causa*; Vera est aer. E. generatur per contagium & non semper ab erroribus victus; cum observemus Tartaros maximè crudis & salitis difficilis que coctionis velci cibus, nunquam tamen seuro scorbucicus observatus fuit in ipsorum regionib. quia nempe aer apud ipsos non est ita putridus; Nec in causa est mare aut ejus halitus, cum Veneti in medio mari siti nunquam scorbuci fiunt.

Aër

Aër E. est vera causa scorbuti, qui omnis generatur per contagium qui aër non unicam saltem inquinat partem, sed totam massam sanguineam, & quia ad sunt etiam talia symptomata quæ à sanguine non proficiuntur, ipse etiam succus nervosus affectus esse concluditur, & sic etiam in nervis potest esse scorbutus.

§. 4. Differentiæ; ubi prædominantur salia volatilia ibi semper se probat manifestus calor, ibi convenit beccabunga & nasturtium aquaticum.

Si tamen accuratè velimus loqui unus est saltus alter acidus est; Salsus ubi prævalent salia volatilia, in quo sanguis facile effervescit & ebullit.

Acidus, ubi sanguis valde est crassus, limosus & mucilaginosus acidus.

Author putat obstrui glandulas mesenterii à pituita, unde serosior saltem pars transgrediatur, sed impossibile est omnia illa symptomata posse provenire inde.

Signa diagnostica; sunt varia, conqueritur de dolore &c.

Gingivarum laxitas, quæ ab aliis pro signo pathognomonico habetur, sed sepe deest, quoniam particule serosiores communicantur superficiei seu alius partibus.

Nec etiam maculæ & tubercula semper reperiuntur in scorbuticis præprimis ubi sanguis est feculentus & oleosus; E. ob istam feculentiam partes ejus crassiores superficiei cutis communicari, & per ejus poros transire & transudare non possunt.

Valde sunt melancholici nempe in illa specie ubi sanguis valde crassus & feculentus est, in aspera vero (ubi sulph. præ-

dominatur) sunt satis dispositi ad varias excursions, ad hilaritatem.

Prognostica; Scorbutus fixam habens sedem raro curatur, nisi quandoque palliativè, impossibile enim est sanguinem taliter corruptum ad naturalem reducere statum.

Pulsus in scorbuto sanguinis limosi adeoque ad circulationem inepti sunt raro, debiles, languidi; Velocior vero & frequentior in altera specie, ubi sanguis magis est fluidus.

Respiratio difficilis ut & palpitatio cordis non est adeo periculosa, quia hic non est signum malignitatis, sed quia scorbutus est infestus facultati vitali.

Dieta in hoc malo est optima medicina, quam sufficienter præscribit Sennertus in praxi; Nota; Nocent valde omnia acida, fumo assata & nimia salita.

Causa, quod scorbutici non laborent peste & non facile inficiantur à morbis venenosis nec etiam facile fiant dyenterici, consistit in hoc (1) quod in primâ specie ubi sanguis est crassus & feculentus, contagium non potest sese insinuare, quia non invenit poros sanguis valde tenax est & sibi coheret.

(2) In altera specie sanguinem naturæ semper amandat & protrudit ad superficiem, sicuti patet ex exulceratione & excoriatione, hinc quamvis contagium & miasmata horum morborum communicantur massæ sanguinæ, vibrantur tamen iterum versus superficiem nec statum quietumque inveniunt locum.

Hydrops sequitur quia vitiosa est nutritio,

Uu 2

Respi.

Respiratio difficilis adest; si scorbutici febricitent valde læditur respiratio in ipso paroxysmo, ut videantur quasi suffocari, quia pulmo læditur per consensum à vaporibus stipticis, quæ sese agglomerant diaphragmati & organis respirationi dicatis. Aquæ si per consensum non est periculosum signum. Sin vero respiratio difficilis causatur ob obstructionem vel tumorem pancreatis, tum periculosum est signum.

Maculas non multi facio dicit Auth. quia sunt in parte ignobili.

Tumores partium proveniunt, quia tartarus magna in copia mittitur ad partes remotiores, adjunctum habet serum, quod dissipatur & evaporatur, tartarus verò relinquitur, unde oriuntur tumores.

Indicationes curativa dicatæ sunt toti massæ sanguineæ.

Curatio; Hæmorrhoides conveniunt, quando sanguis limolus est.

V. S. non prodest propter spirituum inopiam.

Purgantia fortiora malum exasperant, unde potius lenientia adhibenda,

Si sanguis est faculentus indicatur ppatio & inciso per salia volatilia quæ fixa possunt resolvere.

Medicamentum.

Vis consistit in sale volatili. E. vulgares destillationes non conveniunt.

Formula Authoris tua constant laude.

Dictata Medici.

Decoctum lienis.

℞. Rad. succif. aristoloch. rotund.

aa. ℥ij.

fol hepat. nobil. eupator. cochlear.

aa, mj.

Lumbricor. terrestrium num. iij
sem. cochlear. fœnicul. aa. gr. xv.
Salistartari gr. viij.

Tamarind. ℥℔. fol. sennæ. ℥ij.

Rhabarb. [l. Rhei] electi ℥j. Infundantur per noctem in sero lactis fervido, manè exprimantur & colentur sine coctione; Colatur. ℞. ℥ij. vel iij. adde manna electa ℥j. aq. antiscorbut. cochlear. aa. ℥℔. Misc. t. potio pro una dosi, non solum est specificum sed & leniter evacuat.

Vel ℞. *Extract. diacitr.* ℥j. solve in aq. antiscorbutica frigida *Timæi*, adde syrup. rosar. solutiv. simplicis ℥j. Crem. tart. ℥j.

Nota; Auth. in satis magnâ copiâ addit diagridium, ubi gr. 6. addit, possunt sufficere 3. vel 4. ut in suo pulvere.

Formula medicamentorum preparantium, ubi conveniunt medicamenta chalybeata v. g.

℞. *Tinctur. Stis aperitiv.* ℥℔. S. Stahli. *Essentz* / chalybeata enim habent vim fundendi sanguinis crassitiam & simul tollendi obstructiones.

Circa decoctum ex radice filicis, Chinæ &c. nota potest exinde parari purgans ad dimidiam partem, si addantur fol. senn. ℥ij. incolatur. dissolve syr. de cichor. c. Rheo vel rosar. solutiv. ℥j.

Spiritus salis dulcis &c. hinc talis formula.

℞. *Spir. cochlear. filicis* aa. ℥j. *Salis armoniaci acidi* ℥℔. Misc. S. *Essentia scorbutica* dentur gut. xv. pro dosi.

Vel ℞. *Essentiam pini* ℥ij. *Spir. salis dulc.* ℥j. Misc. S. *Essentz* xv. oder xx. Tropfen in aq. sequenti.

℞. *Aq. summitat. pini, cochlear.* aa. ℥ij. *theriacalis* ℥j. *Syrup. antiscorbutici* ℥℔. S. *Wasser zur Essentz.*

Pro

Pro confortatione nihil efficacius tinctura corallor. quæ potest dari ad gr. xi. vel xv.

Nocent & coctiones & distillationes. E. per solam expressionem debent præparari medicam. antiscorbut. pp. salia volatilia, hinc sæpe præstant. succi, quia vero sunt crudi ita corrigantur.

R. Fol. cochlear. nasturtii aquatici, beccabung. aa. Mij. contusis exprimatursuccus, adde succi aurantior ʒj. (tum enim præcipitantur partes crassæ succorum, per inclinationemque separatur succus.) S. Safft alle Morgen 2. oder 3. & öffelvoll junehmen.

Medicamenta ad Symptomata ab auctore tradita possunt tuto adhiberi.

Ad Respirationem difficilem; Nota causa vera consistit vel in subitanea jam

tum grumescens sanguinis in angustioribus pulmonum permeaculis, stagnatione; vel ex irritatione convulsiva nervorum spirandi organis inservientium. In priori casu conveniunt clysteres, V. S. Tinctura croci, enula, castorei, Elixir. proprietat. confectio alkerim. sal volatile viperarum, fimi equini; In posteriori casu conveniunt antispasmodica; Spiritus salis armoniaci, C. C. fuliginis, sanguinis humani, cranii humani; Nullum tamen presentius remedium datur tinctura laudani opiat.

Dieta; fugiat cibum difficilis coctionis, caseum, carnes salas, fumo induratas, marinos pisces; Embammata ex nasturtio, raphano rusticano & sinapi parata semper opponantur; Potus sit cerevisia bene cocta fermentata & asservata cum foliis cochleariæ, pimpinellæ &c.

CAP. IV.

De Hydrope.

Veteres ratione partis affectæ acculant Hepar, *verum multi dantur hydrofici, in quibus hepar adhuc saluum: interim secundatio posse etiam affici non negamus.*

Hydrops sensim contrahitur, præprimis si non ex ingurgitatione nimia (tunc enim intra paucos dies potest generari) lymphæ, non solum in vasis lymphaticis sed & in toto genere venoso.

Causa; Remotæ; primò Calor febrilis hinc qui in quartana aut tertiana errorem in cibo & potu committunt, fiunt faciliè

hydrofici, quia calor labefactetur, unde vitiosus deinde chylus generatur.

Etiam longæ obstructions quæ præcedunt hydropem hepatis & lienis, unde impeditur sanguinis circulatio & ventilatio & eo modo acrior fit.

Obstructio etiam mensium, quia propter restagnationem sanguinis acrimonia præternaturalis inducitur, calorque natus obruitur à sanguine isto feculento.

Evacuaciones nimie etiam præprimis hæmorrhagiæ propter spirituum vitalium dissipationem.

Uu 3

Diffe-

Differentiæ; Tres sunt species; *Ascites*, cujus causa est serum extravasatum & restagnans in abdomine, si nimum sit ad pedes etiam venit.

Tympanites. Causa est serum cum flatibus.

Anasarca; Pars affecta est totus corporis habitus.

Diagnostica; Satis incurrunt in sensus, ad distinctionem tamen specierum requiruntur sequentia distinctiva.

In Ascite deprehenditur tumor abdominis cum fluctuatione humoris serosi, adest simul tumor pedum.

Tympanites nunquam invenitur sine Ascite, quia nunquam flatibus reperuntur sine sero, adeoque distensio in musculorum abdomine est major, & magis rigida propter flatibus quia magis distendunt.

In anasarca est tumor totius corporis præprimis circa palpebras oculorum deprehenditur.

In gravidis non raro signa hydropis reperiuntur, ubi caute agendum Medico, ne abortum excitet, exhibendo medicamenta serum educentia: E, respicere debet ipsam mensium suppressionem, verus regionem uteri an tumor magis vergat & an adsint signa imprægnationis.

Prognostica; *Hydrops si oriatur à calore nativo suppresso à mensium restagnatione à viscerum obstructione*, raro curatur.

Si vero propter nimiam ingurgitationem aqua aut potus frigidus, ut in messoribus, facile curatur per catarrh. & diuretica.

Infantes sunt hydropici propter adiphagiam & voracitatem.

Ergo beneficio medicamentorum cruditates evacuati possunt.

Indicationes Curativæ; *V. S. noxia*, quia studendum conservationi caloris nativi, hæc verò consumit succum nutritivum & dissipat Spiritus. *Si tamen oriatur ab obstructione mensium tum imperanda V. S. præprimis in morbi principio ubi indicatur.*

Lympha serosior temperanda, lympha si diu restagnat incalescit, fit viscidior & glutinosa, hinc præparantia & incidentia adhibeatur, partes enim subtiliores avolarunt.

Medicamenta catartica validiora plus nocent quam pro sunt, præprimis si viscerum robora fuerint corrupta & debilitata.

Sudorifera etiam præscribuntur, si tamen ab errore circa potum ortus fuerit in messoribus in principio conveniunt.

Verum si hebetica & atrophica adfuerint nocent sudores, in *Anasarca* magis pro sunt sudorifera, quia serum reperitur in ambitu corporis, ejusque totum habitum occupat.

Possent Vomitus; Exulare debent Emetica medicamenta, si enim fuerint leniora nihil faciunt ad nauseam solum excitant, si fortiora debilitant viscera, imò resolvunt tonum ventriculi, cujus fibræ jam relaxatæ fuêre propter nimiam humiditatem; imò etiam si fortiora (& Mercurius ipse) emetica fuerint exhibita, tamen vomitus non fuit secutus, sed per alvum ingens evacuatio secuta; ratio, quia acida auferunt vim Emeticam sicut Spiritus nitri infringit vim antimoni, Spiritus Vitrioli vim guss. gtt. corrigit, jam in hydropicis

*dropicis invenimus talia acida nempe serum quod est acidum, unde illud serum lixiviosum infringit sal volatile Emeti-
corum. E. non placet Sennert. sententia.*

*Curatio; Humores restagnantes indi-
cant sui evacuationem, & cum non sint
disposita sed viscida, præparationem.*

*Paracenthesis cum fructu instituitur,
si viscera sunt adhuc fortia, verum cum
nemo facilè tamen in principio admittat
operationem violentam, inde est quod
nunquam facilliter procedat.*

*Deinde debet fieri in umbilico emi-
nente, jam autem non eminet, nisi plane
tumeat venter & serum corpus distendat,
unde viscera non possunt esse magis ἐυ-
πλάγη sed sunt corrupta.*

*3. Sentiente Hippocrate est operatio
periculosa.*

*Ratio quare serum confertim evacua-
tum inferat mortem hæc est, quia serum
partim fluidum adhuc partim glutino-
sum & viscidum obstruit oscula & orificia
vasorum, evacuato hoc oscula aperiuntur
& hiant & sic sanguis paucus qui re-
stabat una cum spiritibus vitalibus eva-
cuatur.*

Medicamenta.

*Lixivium benedictum Mynsichti, ali-
ud lixivium quod Vienna est in usu ma-
gni est momenti & est tale.*

*℞. Herb. absynth. Card. bend. agri-
mon. Sudonella, genista cum ro-
to aa. M. iv.*

*Summitat. junip. cum toto M. viij.
Comburantur & aliquoties lixivientur
cum aqua fontana seu fluviali; Colaturæ
℞. ℥. ij, adde syrup. de alibaa, de ʒ.*

*radicibus aperient aa. ʒij. Spirit. salis
Div. dosis ʒiv. vel v. Subsequuntur post
usum hujus lixivii vel aliorum etiam,
atroces dolores colici, quia lixivium est val-
de acre, corrodit & pungit viscera interna
& serum in cavitate abdominis resta-
gnans exagitat. Ergo occurrendum clyste-
re anodyno paulo post ejus usum, qui po-
test fieri ex lacte, externè etiam anodyna
seu dolorem mitigantia applicari possunt.*

*Potest etiam ex tempore tale lixivium
prescribi.*

*℞. Ciner. diuretic. Mynsichti M. iij.
vel iv. (ʒij.) Injiciantur cum nodulo vi-
no, vel lixivientur cum ∇.*

*Rob. de spina cervina est egregium.
Syrup. domesticus s. de Rhamno ʒj.*

*Succus lumbricorum terrestrium co-
rumque sal volatile.*

*Cineres bufonum: Commendantur in
hydrope: vid. Wierum.*

*De dosi Authores non conveniunt,
putamus nos ʒß. sufficere pro i. dosi,
subinde & sensim potest augeti ad ʒj, Sed
non nisi desperatis exhibendus pulvis bu-
fonum, est enim medicamentum pericu-
losum.*

*Purgans ex radice Iridis &c. Præstat
si medicamenta in forma sicca quam li-
quida exhibeantur, purgantibus etiam
semper admiscenda diuretica.*

*Si post usum violenti cataractici (pur-
gantis) venter non detumescat, malum
est desperatum, nam innuit serum conti-
neri in ipsis visceribus & viscera esse in-
durata, colligique serum magnâ in copia
in vesiculis mesenterio adhaerescantibus.*

Sudor

Sudoriferum, Recommendatur etiam *iberiaca*, non solum enim confortat viscera interna sed & serum dissipat.

Observationes; In 1. *ma* ostenditur, quod *lympha* variè possit indurari pro diversitate temporum, quando in calcem est resoluta non curatur.

In 2. probat *paracethesin* esse periculosam & non posse sanitatem per eam integrè restitui.

Tale hydragogum potest prescribi.

Recipe *Rob. Ebuli, magister. jalappe* gr. xv. ad xvij. *Crem. Tart.* ad \mathcal{D} j. cum f. q. *Syrupi domestici*, f. *Electuarium. S. Pur-gier. Lattverg auffeinmahl.*

Inter diuretica praeclit pulvis hic.

Recipe *Salis genista, absynth. stipitum fabarum, veronic. junip. ebuli, tartari diuretici* aa. \mathcal{Z} j. *Misc. f. pulv. dof. \mathcal{Z} B.* singulis horis matutinis cum iusculo.

Tympanitis requirit peculiaria medicamenta. *Carminativa* quæ exhibentur vel internè vel cum clysteribus injiciuntur.

Tale sit Enema.

Recipe *Folior. ruta. flor. chamomill. sambuc.*

Summitat. anethi aa. \mathcal{M} j.

Sem. anisi, fœniculi, carvi, cumini aa. \mathcal{Z} B.

Coque in aq. simplic; Colaturæ Recipe \mathcal{Z} x. adde *vini malvatici* \mathcal{Z} iij. *Elix. vit. Matthioli* \mathcal{Z} B. *olei septem florum Mynsichti* \mathcal{Z} B. *carminativi compositi stillatitii* ejusdem \mathcal{Z} i. *M. f. Euema quod flatus egregie educit.*

Recipe *Tinct. ligni sassaf.* \mathcal{Z} iij. *essent. carminat. Timai à Gùldenklec/* \mathcal{Z} j. *M. dentur. gr. xxv. in Tympanitide.*

C A P U T V.

De Dysenteria.

Definit. concedi potest, potest etiam secundum alios definiti, *Intemperies maligna aëris & corrosiva cum ulceribus intestinorum.*

Helmontius & Cremsius intestinorum ulcera adesse negant, probant hoc modo; quoniam impossibile esset ulcera intestinorum tanquam partium membranosarum ita facilè & tam brevi temporis spatio posse iterum consolidari & curari, quorum tamen intra sex vel septem curationem alii promittunt,

B. Verum distinguimus inter varios exulcerationis gradus; alia exulceratio est benigna, ubi ulcera non sunt profunda, quæ exulceratio superficialia intra illud spatium potest curari; In dysenteria vero maligna ulcera sese extendunt ad mediam, imo quandoque ad primam tunicam, quæ sanè vix intra tres aut quatuor septimanas possunt consolidari.

Partes affectæ; Sunt intestina tenuia & & crassa, quandoque afficiuntur tenuia in consensum simul trahuntur crassa, non contra.

contra. Reliquæ etiam partes in consensum trahuntur non solum ventriculus sed & hepar, lien, uterus, ita ut fiat quasi congeries multorum morborum; In lethali dysenteria ventriculus in consensum trahitur vel propter communem anteriorem tunicam intestinorum tenuium inflammata. *Vomitus enim in dysenteria lethale signum.*

Causa, varias agnoscit dysenteria causas; oritur, vel à massa sanguinea per contagium infecta, vel à coctione maligna in ventriculo. Peccant hoc in morbo humores corrosivi & acres, quod probant effectus, solutio sc. continui, vehementesque & acerrimi dolores, qui non fieri possunt nisi à particulis scindentibus; *Verum an succus pancreaticus acidior semper generet dysenteriam dubitamus*, siquidem in apertis cadaveribus sæpe etiam salvo succo pancreatico reperta fuit causa à Diambrock; Interim tamen quod interdum possit non negamus.

Causa est querenda in tali vi corrosiva humorum, vel vi esculata & colocyntiata propter partic. corrosivas scindentes pungentes. Antecedentes & Remota cause sunt omnia illa, quæ humores tales acres possunt generare & reddere, ut cibi acres, facile putrescentes ut sunt fructus horarii, qui ubi putrescunt mutantur eorum particula quas ad magnitud. suam, figuram: (quod facile in putredine fit) nacta igitur aliâ figura sunt acres.

Oritur quandoque ex ipsa massa sanguinea, per contagium, quod ubi communicatum fuerit sanguinei; facile enim particulæ venenosæ possunt intrare per poros in massam sanguineam quam cor-

rumpunt & intestinis deinde communicantur: similem excitat sibi motum, sanguinem ejusque figuram destruit, effervescentiam auget, unde etiam impetuosius mittitur ad intestina, erodit vasa & tunicas, fluxumque talem purulentum & sanguineum excitat.

Alii dicunt fieri hoc à contagio maligna & occulta qualitatis, cum videamus etiam in diarrhœa peccare tales humores acres & corrosivos, nequaquam tamen excitari dysenteriam.

Verum magna differentia est inter modum agendi, particula enim non eodem modo moventur, motus enim hic multum facit.

In dysenteria motus est celerior ita ut quasi particulæ cum impetu ruant è superiora regione ad infimam; In diarrhœa, verò adest tantum corruptio in ventriculo, interim massa sanguinea salva est manetque illæsa; deinde requiritur etiam idem effervescentiæ seu fermentationis modus, ut etiam videmus in operationibus Chymicis.

Sed ortum suum trahit à vitiosa in intestinis effervescentia minus maligna, si verò à contagio, magis maligna.

Differentia; vel à parte affectâ; Alia est levis & benigna, ubi tunica superficialiter saltem læditur; Gravis ubi ulcera sunt profunda, unde est immedicabilis, & licet consolidentur etiam, tamen alius morbus sequitur, hydrops atrophia, cachexia, tabes, quia nempe pori in pristinum statum non possunt reduci, nam orificia vasorum lacteorum non ita restituantur ut antecrant E. vitiatum chylus.

2. Ab humore excreto seu dejectis;
Xx
quan-

quando excernitur sanguis purus & floridus, tunc est incurabilis seu saltem difficilior curata, quia arteriæ sunt erosæ & apertæ; hinc vires pereunt.

Quando sanguis est concretus purulentus, tuncque in exigua excernitur copia.

Quandoque sanguis excernitur absque aliis humoribus, & quando sanguis quantitate superat alios humores, tunc dysenteria in specie dicitur, sin vero mucus sive alii humores superant sanguinem dicitur dysenteria alba.

Alia differentia sumitur à subjecto seu intestinis, quandoque tenuia afficiuntur, quandoque crassa, diversa enim est curatio.

Alia est maligna alia benigna, non quod hæc careat omni malignitate, sed gradus sunt, ita ut illa sit benigna ubi non adeo gravia adsunt symptomata, & è contra.

Signa distinctiva debent tradi; nam non omnis dejectus cruentus est dysenteria, quia qui hæmorrhoidibus laborant non statim sunt dysenterici, quod etiam bene observavit Crato in suis consiliis medicis, nam in eo est discrimen: in tali fluxu hæmorrhoidum semper sanguis præcedit feces, in dysenteria vero vel post sive cum fecibus excernitur, deinde considerandus corporis habitus, nempe an aeger etiam fuerit obnoxius hæmorrhoidibus.

Diagnostica, vel potius ex ipsis symptomatibus, adest frequens alvi dejectio cum materia acri pingui cruenta purulentaque, & vigiliæ, anxietates, sitis, vomitus, agitatio &c.

Quæritur; Unde proveniat materia

illa albicans quæ constat ex humoribus ramentosis & pinguibus?

Veteres putant esse ipsam tunicam intestinorum etosam, verùm si hoc esset dysenteria non posset tamdiu durare. E. potius dicimus talia ramenta nihil aliud esse quam fibras humorum, sicuti observatur in sanguine dissoluto in aqua, ubi ejus ramenta albicant, sunt E. fibræ hæ humorum & sanguinis; fibræ enim in sanguine evacuato si albescunt quare non etiam in corpore.

Unde proveniat mucus ille? Resp. humores illi mucosi oriuntur propter imbecillitatem intestinorum, unde nutrimentum intestinorum muratur in tale pus; Alimentum vero partium posse mutari in pus patet ex oculis, ubi horis matutinis in angulis hæret, & in calculo vesicæ, ubi etiam talis excernitur materia mucosa.

Prognostica; ulcus periculosum in infantibus si nempe profundum; quia fibræ adsunt laxæ & humidæ, unde facilis datur ingressus, tum etiam quia in infantibus vires facillè prosternuntur.

Periculosior est in uno subjecto quam in altero; periculosior est in pueris ut modo dictum propter mollia intestina periculosior est in mulieribus quam viris, quia magis scatent humore pituitoso. sunt pluribus obnoxia obstructionibus, unde etiam incurabilis in illis quibus catamenia non fluxerunt. Vel mensium obstructione laborarunt quia jam sanguis restagnans fuit corruptus & acrior factus.

Si afficiatur intestinum jejunum, lethale, quia hepar est vicinum, tum propter copiam valorum lacteorum & me-

De-

Defuit enim totius corporis nutritio, pori enim laxi non possunt iterum restitui.

Facilius in intestinis crassis curatur quam tenuibus.

Periculosior est si floridus excernatur sanguis.

Periculosior que oritur ex contagio; periculosior etiam illa que habet fibrem præ illa ubi febris deest. Vomitus si adsit semper periculosa, si singultus accedit, lethale, si angina lethale, si enim deglutitionis difficultas accedit actum est de agro.

E. Medicus semper in hoc debet inquirere, qui laborant obstructione mensium lethalis.

Indicationes Curativæ; innituntur suis fundamentis, debemus respicere vires & symptomata; humores quidem indicunt evacuationem, quæ tamen non semper tuto peragitur per alvum.

An conveniat V. S. Resp. si corpus est plethoricum & dysenteria potest augeri à sanguine, in plethoricis in principio statim cum fructu potest administrari.

Deinde, si oriatur à mensium suppressione concessa est, si scilicet viscera nondum sint valde exulcerata, potest fieri in pede.

Et si fiat per anastomasin conveniet etiam, si vero oriatur per diapedesin, (vel anathitesin) magis nocet, & sum conveniens diuretica, qui serum educant per vias urinarias.

Contra si vires non consent, si magna adsit anxietas, vigiliæ, et si adsit maligni-

tas, debemus abstinere à V. S. quia malignitas non indicat V. S.

Evacuationes non semper debent fieri per alvum, si enim adsit malignitas, diaphoretica & alexipharmaca adhibenda & clysteres emollientes & abstergentes injciendi, ubi verò malignitas non deprehenditur, conveniunt purgantia, ea scilicet que siccitatem post se relinquunt, quale est Rhabarbar. tostum. Ut vis illa cathartica corrigatur & ligetur, ne humores nimis commoveat.

Curatio; Quo minus ægri cibum & potum assumat eo melius, quia quo plus cibi & potus exhibetur, fluxus fit major, præstat igitur medicamenta in minori copia & dosi & sæpius exhiberi, nunquam tamen intermissis alexipharmacis & dysentericis,

Medicamenta.

Radix, aqua & extract. bistortæ &c. extract. tormentill. aq. torment. aq. plantag. succus & syrupus plantaginis. Flores verbasci propter vim anodynam & parchoricam ol. verbasci.

Radix symphyti, ejusdemque syrupus & extract. propter lentorem & viscositatem corrigis humores.

Aqua bursa pastoris & folia, aq. & folia quiesci conveniunt in illa dysenteria ubi sanguis valde seorsus. E. propter vim diureticam.

Baccæ myrti, syrupus myrtillorum. Extern. etiam folia quercus imponuntur, ingrediuntur etiam clysteres, syrupus ex foliis quercus, aq. quercus.

X x 2

Folia

Folia faniculæ egreg. vulnetar. valde consolidant.

Flores balaustiorum ; omnibus verò præferendi flores rosarum rubrarum , leniunt enim dolorem , confortant , consolidant , clysteribus admiscentur.

Insci nihil præstantibus tinct. ros. rubr. lenis , confortat , etiam in potu ordinario potest concedi.

Semina papaveris , non in principio sed præmissis universalibus , urgente nimio dolore , vigiliis nimis. E. in principio nocent , putredo fit major , humores retinentur ; opium præmissis abstergentibus potest exhiberi.

In principio non sunt exhibenda medicamenta adstringentia , ut inquit Crato , ante septimum diem per os adstringentia non debent exhiberi.

A medicament. chalybeatis abstinendum , E non convenit lac ustulatum , potiones chalybeatae etiam , quia ulterius turbant humores & commovent.

Nux moschata egreg. Antidysent. vel in forma pulvis vel aq. destillata salutaria præprimis si adsit febris.

Conveniunt acacia exsiccata & rob. acaciorum , sed a floribus acacior. abstinendum.

Mistix , ejus aqua decoctum syrups , & oleum.

Torna leporis , h. e. linteum in vere sanguine leporino imbutum , injicitur potui.

C. C. tum ustum tum philosoph. præparatum ejusdem aqua & decoctum syrups. rasura C. C. injicitur potui ordinario , est enim diureticum.

Gelatina C. C. si præparetur juxta mo-

dum in meo pharmaceutico collegio traditum.

Ossa bovina calcinata quia imbunt particulas acres & corrosivas.

Bolus armena , quia est alexipharma. habetque vim emplasticeam.

Lapis crystalli valde commendatur.

Spiritus & syrups , terræ sigillatæ.

Succus rubi ideus ; Vinum cydoniorum si ritè sit præparatum valde convenit , ut & vinum tenue , si nempe non sit dulce sed paulo acidum , dulce enim facile bilescit.

Vinum generosum in pauca quantitate.

Narcotica , non in principio nisi præcesserint evacuantia , clysteres abstergentes , tum urgente dolore , vigiliis , &c.

Clysteribus abstergentibus solum agendum in dysenteria , reliqua per diaphoretica.

Ordinem medicamentorum pervertit Barbette quia primo præscripsit narcotica.

Formula Author.

℞. Sang. draconis ; sed non facillè dissolvi potest , unde cum nausea est conjuncta , E. commode non potest præscribi ;

Aqua menthae , si vomitus adsit ; potest concedi hic potus non tamen in principio.

Semper & omnibus medicam. admiscenda bezoart. alexiphar. ut aq. iheriac. diascord. omnibus formulis possunt addi ; pilula ℞. Laudan. &c. ita illas per se exhibere est periculosum nisi urgent vigiliæ , tum ultimis diebus possunt concedi.

Recom-

Recommendantur pilule antidyfenterica D. Waldschmidii, dantur n. V. vespere ante cubitum, possunt etiam in principio cujusvis dysenteria exhiberi; in quarum compositione notetur, quod theriacae caelestis sit minera; potest prognosifis desumi, si exhibentur & prima nocte effectum ediderint ita ut aeger sentiat levamen, curabitur, sin vero nullum levamen inde perceperit, moritur & omnes moriuntur.

Topica.

Omnes clysteres debent constare ex abstergentibus, anodynis & consolidantibus; abstergentes valent in principio.

Alternis vicibus exhibendi clysteres, ita ut si mane exhibitum fuerit enema abstergens, vespere exhibeatur consolidans, (si tempore vespertino exhibitus clyster abstergens, matutino evacuans.)

NB. *Opiata* rarissime clysteribus addi debent, sed tunc per os sumuntur *ol. rosae expressum etiam interne.*

Limentum, illud externum potest etiam exhiberi interne.

Linimentis & emplastris semper debemus addere *diascordium* vel *theriacam recentem*,

Purgantia.

Quia homines sunt blandè evacuandi, hinc *Rhabarbarum*, quamvis sit lenè, tamen prius debet torresi.

℞. Pulveris rhabarb. parum torrefacti ℥j. vel ℥ss.
maceris gr. ij. vel iij. m. f. pulvis.

Vel si pulverem respuat aeger propter nauseam, tunc in forma potionis seq. modo.

℞. Rhabarb. electi ℥ss. infunde per noctem in aq. cichor. mane facta levi ebullitione dissolve in colatura syrupi de cichor. cum rhabarb. ℥j. crem. Tart. ℥j. m. f. potio pro una dosi.

Vel si velimus omittere purgantia clyster. abstergens.

℞. Decocti hordei ℥x. vel xij. mellis rosati colati ℥ij. m. f. Enema, quod si magis velimus adstringere & consolidare, possumus addere succi plantaginis ℥j. vel ℥ss.

Si dolor valde urgeat Enema anodynum potest applicari sequens:

℞. Decoct. flor. verbasci ℥viii. sevi cervini in oleo hypericonis soluti optimè ℥j. m. f. Enema.

NB. *Clysteres* (præprimis anodyni) in minori debent prescribi dosi, ne diutius retineantur & distendendo dolorum augeant, hoc probe observandum.

Ol. Rhabarb. in dissertatione descripte, recommendatur.

℞. *Ol. rhabarb. ℥ij. S. heylend Oehl zwey Löffel voll in warm Bier oder Brühe geben / bis singulis diebus.*

Si excrementa sint valde fetida, adeoque profundam arguunt exulcerationem, tunc commendatur alumen ustum ad ℥j. clysteribus debet admisceri & injici per alvum.

Xx 3 *Pila.*

Pilulas ultimò *Au. h.* præscribit semper admiscet opium purgantibus, quod potest concedi si symptomata valde urgent & dejectiones sint frequentes, sufficit tamen gr. ℞.

Observ. 3. Spiritum vini nonnulli copiose hauriant, ut sese præservent ab hoc morbo, sed peccant & magis se inde exponunt periculo, quia sanguis hinc fit acrior, & facile aperire potest orificia arteriarum. E. non commendandus, quia reddit humores actiores.

Omnes qui moriuntur hoc morbo spha-celo percunt & ipsis intestina sunt spha-celata, quod observatur triduo ante mortem, ubi situs non magis urget, extrema frigent.

Si dolor valde urgeat & tamen febricula non percipiatur, aut levis convenit hoc.

℞. *Aqua theriacal.* ℥j. *nuc. moschat.* ℥iij. vel iv. *Zedoaria* ℥j. *Syrup. de succo mentha,* de *scordio* aa. ℥j. m. detur cochlearim.

C A P. VI.

De Fluxu hepatico.

Quem non tanti facit *Author*; *Veteres* credidere fieri illum ob hepatis intemperiem frigidam, unde bilis non separata sanguinem facit fluidiorem, qui regurgitans per venas mesaraicas, talem excitet fluxum.

Defin. quia Hepar non bene elaboravit sanguinem, sed serosum planè. E. Hepar planè non est excludendum, sanguis enim factus valde serosus in hepate propter caloris nativi defectum in arteriis splenicis adhuc fit vitiosior, reserat arterias & talem excitat fluxum.

Est affectus non contemnendus & relinquendus, quia post se trahit cachexiam & hydropem propter depravatam nutritionem.

Curatur medicamentis antidyssentericis, nempe quæ hepati simul sunt dicta.

Sequens pulvis convenit:

℞. *Eboris sine igne* ℥ij.

Hepatis lupi præparati ℥j.

Species diatrion santali ℥j.

S. Anhalt. Leber-Pulver vor etlich mal.

℞. *Tinctur. Cor allorum Anhaltin.* ℥ij.

S. Corallen. Tinctur. II. Tropfen in aq. sequenti.

℞. *∇ cichor. agrimon. aa.* ℥ij. vel iij.

Syrupi cor allorum ℥j. m.

S. Wasser zur Tinctur.

C A P. VII.

CAP. VII.

De Ileo.

D*Esin.* Est retentio chyli & fæcum : Est dolor acerbus & exquisitissimus ut plurimum & præsertim in intestinis tenuibus, quæ accurato & exquisitori gaudent sensu : Crassa verò majorem possunt perferre dilatationem & distensionem.

Retentio chyli & fæcum non adest, sed si propriè & acuratè velimus loqui ita explicatur (retentio) quatenus per vias ordinarias non perfertur, nam per vomitum interdum rejiciuntur & chylus non potest ferri neque ad cor neque ad hepatis.

Causa ; Bilis potest esse causa, quatenus fit nimis oleosa vel acrior, unde superat aciditatem succi pancreatici, inde vitiosa & plus justo major fit effervescentia & sic intestinis intemperies calida inducitur.

Alias proxima causa hujus affectus est solutio continui, adest enim vehementissimus dolor, illa solutio verò fit vel ab heresia, si exponantur intestina acri frigido, unde mutantur pori, hinc spiritus animales non ordinatio influunt modo sed contrario, ita ut una fibra moveatur à parte inferiori ad partem superiorem, quia fibræ sunt laceratæ & inverte, cum flatus copiosiores contrariantur qui distendunt intestina.

2. *Fit ab inflammatione* : omnis intemperies calida est continui solutio quæ nihil aliud est quam mutatio situs, figuræ magnitud, &c, quoniam fibræ à se invi-

cem divelluntur, pori mutantur, situs & magnitudo pervertitur, hinc si inflammatio præcedat fibræ à se invicem recedunt, insensibilem partium fit mutatio.

3. *A facibus induratis, etiam fit hoc malum, ubi obstruuntur pori, intestina valde distendantur, unde impossibile est fibras eandem posse retinere figuram & situm.*

Signa diagnostica ; incurrunt in sensus ; Si ab inflammatione tunc subsequitur febris, quoniam particulæ agitatae in una parte agitant etiam alias. Vomitus adest propter mutationem pororum & fibrarum, unde spiritus vitiose influunt.

Calor circa umbilicum ; præprimis si intestina tenuia sint inflammata, *Excrementa nulla.*

Si ab excrementis induratis ; Ventris dolor gravativus, quia residentia in crassioribus intestinis excrementa talem dolorem excitant, quia crassiora non ita exquisiti sunt sensus.

Vomitus minus frequens ; quia crassa intestina non habent talem consensum cum ventriculo.

Anxietas præcordiorum ; quæ etiam invenitur in quavis tarditate alvi, quia multa miasmata attolluntur quæ sese insinuant cordi, vel diaphragmati.

Febris mitior, propter deficientem vel saltè minorem inflammationem, quia crassa inflammantur, estque instar febris ephemeræ.

Motus

Motus intestinorum inversi, in omnibus speciebus intestinorum motus quidem est inversus, sed sunt gradus; si motus non admodum lædatur, sequitur vomitus talis. Quod si verò planè motus sit inordinatus, nullis legibus possunt coerceri spiritus animales; si enim & clysteres & suppositoria per vomitum rejiciantur periculosum est, quia tum valvulæ planè sunt immutatæ & aperiuntur.

Prognostica; dependet à causis; si à fecibus induratis oriatur facilius curatur, quam si ab inflammatione, quia feces illæ alvi per clysteres possunt emolliiri.

Si verò ab Hernia in principio quidem admittit aliquam curationem, si verò diu duravit difficilem admittit curationem.

Curatu fere impossibilis si ab inflammatione, quia illa inflammationes intestinorum non faciliè possunt curari, frigidam enim non audemus exhibere propter alia gravia symptomata, externa vero eo non possunt pervenire.

Periculosus est in senibus propter caloris nativi inopiam, non ita in pueris. *Lethale malum si superveniat stranguria, convulsiones urinæ suppressio, singultus.*

Si adsit suppressio urinæ, tanta adest extensio ut etiam pertingat usq; ad ipsam vesicam.

Indicationes curativæ; dolor mitigandus tanquam symptoma urgentissimum, [ad quod dirigenda cura] sed non narcoticis, potius remotione causæ dolo-rem illum excitantis, quoniam feces nunquam poterunt educi si exhibeantur narcotica & opiata, spiritus animales fi-
guntur, intestina non possunt iterum re-

poni, nisi inflammatione, ubi particulae nobiles figuntur.

Intestina inversa restimenda, illa autem restitutio non potest ita faciliè fieri, nisi emollientia & discutientia, carminativa & fomenta externa adhibeantur, faeces E. debente emolliiri, flatus dissipari.

Curatio; in inflammatione prodest V. S. quia ibi adest sanguinis effervescencia, quæ debet sedari à V. S. alias nocet, quia ita vires magis dissipantur & resolvuntur.

Quo fortiora adhibentur medicamenta sive sint purgantia, eo magis alvus obstruitur, hinc potius emollientia & dissipantia adhibenda.

Concubitulæ; quia sic flatus dissipantur & resolvuntur, præcipuis si præcesserit colica flatulenta, ubi nullus est exitus fecis alvi.

Settio, est violentum remedium, [ubi abdomen aperitur & feces manibus eximuntur & intestina restituntur,] ideo negligitur; si verò ab hernia intestinali ortus si ileos, si æger eam velit admittere, sine dispendio vitæ poterit fieri & cum salute.

Clysteres, magis valent quàm alia medicamenta, quæ per os assumpta statim iterum per vomitum rejiciuntur, unde tota curationis spes consistit in legitimo usu Enematum.

Formula.

1. Constat nimis refrigerantibus in inflammatione intestinorum.
2. Constat sudoriferis, quod per sudorifera passio iliaca facilius curatur quam per narcotica & purgantia.

3. In facibus induratis ; totum negotium & curatio consistit in earum emolitione quod purgancia fortiora non præstant quæ humores magis irritant & flatûs augent ; hinc pulvis ille in Authore præscriptus non debet exhiberi nisi in casu desperato.

Pilule iiliacæ ; non sunt exhibendæ nisi in morbo extremo & casu desperato, sunt enim valde validæ.

Præsentaneum remedium est si globulus exhibeatur in volvulo vel etiam duo deglutiantur, Riverius parat globulum ex Mercurio vivo & cera, vid. River.

Observ. 1. Causa mortis fuit inflamma-

tio intestinorum quam secuta est postmodum sæcum induratio & retentio.

Observ. 2. Illa intestina ita convolvuntur à flatibus.

Dicta Enemata profunt hæc.

℞. Olei lini, raparum ℥ss.

S. Clystier.

Vel

℞. Cerevis. recentis fermentantis ℥ssj.
applicetur ex tempore.

Vel

℞. Aqua fontana calid. ℥ss.

Salis communis mß. m.

fit. Enema. Reliqua petantur ex Authore.

CAP. VIII.

De Dolore nephritico.

Definit. Dolor nephriticus nihil aliud est quam solutio continui, quæ fit vel à calculo vel ab humore aëri.

Quorum hic morbus sit referendus ad causas an ad symptomata, disputant Authores alii referunt ad causas morbificas, alii calculum referunt ad symptomata rectorum & excernendorum.

Intensissimus adest dolor propter magnum consentum qui est renibus cum aliis partibus.

Partes affectæ ; Sunt renes secundum totam suam substantiam.

Causa, Author duplicem agnoscit causam, lympham acriorem & serosiorum vel lympham crassiorem, quod attinet primam (acriorem) illa pungendo gravissimos lumborum dolores excitat &

excitare potest citra calculi etiam præsentiam, quod observatur in scorbuticis & hypochondriacis ubi sæpe fallitur Medicus ; Ex hac lymphâ acriori & serosiori calculus non generatur, cum plures per multos annos arenosas emittant urinas nec tamen adest calculus ; Ex lymphâ vero crassa (quæ nihil aliud est quam pituita crassa lenta viscosa & glutinosa) Author dicit generari calculum, & sic cum veteribus consentit, qui causam calculi dicunt humorem pituitosum crassum & viscidum ; causam vero efficientem esse calorem igneum. Hac sententia firmo stare talo nequit : Si enim materia calculi esset pituita crassa, tum in illis partibus ubi abundat pituita in cerebro sc. & ventriculo frequentius deberet generari calculus,

Yy

quod

quod tamen non fit, neque calor causa efficiens esse poterit, aliàs juvenes propter calorem illum igneum magis deberent esse obnoxii calculo quàm senes, quod tamen negat experientia, & sic in febribus & inflammationibus sæpe deberet generari &c. nec in fluxibus & fontibus possint generari topicum calor absit; Et si concederetur pituitam esse materiam calculorum calculi deberent esse friabiles ut in podagra concreta illa materia est, quod tamen non est.

Alii dicunt, spiritum lapidificum esse causam efficientem calculi, materiam vero salia terrestria, uti observamus in vino concrefcere illa salia atque inde fieri tartarum.

Verùm cum non possit explicari nec intelligi quid sit ille spiritus lapidificus, non possumus credere ita generari calculum; Et cum sal tartari crystallatum iterum possit dissolvi, calculus vero non, salia illa non possunt esse materia calculi; accedit & hoc quod multi edant cibos salitos nec tamen inde fiant calculosi, E. Authores clarius debent explicare, quid sit spir. lapid. nos dicimus esse Non Ens,

Veram E. materiam calculi dicimus esse salia & materiam terrestrem; Causa vero efficiens est humor valde constringens & austerus, cujus particulae sunt valde hamatae (sicuti fieri videmus omnem concretionem à tali humore) acida quidem etiam sed non tam firmiter insiguntur, E. facile possunt dissolvi; hinc non excludimus plane sal sed cum aliis concurrat. E. humor austerus est causa efficiens, salia vero cum materia terrestri sunt materia, omnia acida corrigunt aucta, sic si spiritus nitri affundatur calcu-

lo sensim corpus ejus liquecit & dissolvitur à contratio, & hæc est ratio quare Spiritus nitri tantam habeat vim lithontripticam.

Humor mucosus & viscidus vesicæ unde proveniat?

R. Quia ubi dolor ibi humorum affluxus, jam calculus vesicæ gravissimos excitat dolores, unde humores copiosius influunt, vesicæ fit crassior, sicuti in omnibus illis patuit qui talem urinam mucosam excrevere, jam quoniam temperies vesicæ fuit corrupta, omne alimentum non potest sibi assimilare quod deinde corrumpitur & mutatur in tale excrementum mucosum & viscidum, nempe in calculo vesicæ.

Different. nunc à lymphæ tenui nunc à calculo.

Signa diagnostica; habent eadem symptomata ipsam ægri constitutionem debemus examinare, si sit à calculo facillimè urina supprimitur.

Urina guttatim prodit si unus ureter saltem sit obstructus, si vero ambo planè supprimitur & oritur Ischuria.

Dolor circa lumbos, stupor impedit femore sinistri interdum etiam dextri, propter compressionem nervi seu musculum cui incumbant renes; accedit statim Nausea & Vomitus.

Observamus etiam copiosas arenulas, nempe in fundo ipsius matulæ, in affectione hypochondriaca adhærent lateribus seu parietibus matulæ; In calculo arenulae sunt durae, in affect. hypochondr. verò sunt friabiles.

Prægnostica; si adsit exulceratio malum semper pejus est, si adsit urinæ suppressio malum,

In senibus difficilius curatur propter graviora symptomata, dolorem & inflammationem, qua non facile ferunt senes & atas impar est huic oneri ferendo.

Indicationes Curativæ; In doloris mitigatione plurimum situm est, quia impossibile est curare calculum sine mitigatione doloris, rationem dat Helmontius, quia dum calculus ingreditur ureteres fit ureterum spasmus convulsio & ureteres contrahuntur, quam contractionem & convulsionem Helmontius vocat crispaturam, siquidem etiam testis in illo latere retrahitur ubi dolor est, quod adesse crispaturam etiam probat, deinde crispatura illa probatur ex omnimoda urinæ suppressione ut & alvi quia spiritus animales non possunt influere; si adit talis crispatura debemus abstinere à purgantibus & diureticis, siquidem dolorem augent sed anodyna & narcotica summo cum successu exhibentur. E. opiata sed ea cautè exhibita conveniunt.

Indicatio: lymphæ serosior temperanda, debet autem temperari ab acidis quia e& salina.

Calculus magnus non movendus, atque tum diuretica exhibita dolorem augent neque movere poterunt quia via est impar.

Curatio; corpus cacochymicum purgetur nempe lenibus saltem medicamentis quia fortiora nocent ut Gal. mercur. &c.

An conveniat V. S. si respiciamus illa symptomata ut inflammationem renum & dolorem quæ sic præveniuntur à V. S. convenit utique, alterantia in principio, ubi calculus nondum adeo magnus,

Clysteres optimè hic audiunt quia alvus semper retinenda aperta.

Diatasit exacta, potus non sit nimius nec cibus quoniam ventriculus in consensum trahitur prodest etus raphan, vitentur lac & caseus.

Medicament. antinephr.

Hæ omnes radices sunt diureticiæ; si urina cruenta, convenit radix liquiritiæ & althææ propter viscositatem althæ.

Ab herbis valde calidis debemus abstinere.

Flores aquilegiæ, calcatrippæ & herbarum memoratarum flores conveniunt.

Ficus propter vim diureticam & vulnerariam.

Sem. melli solis optimum, carminativa hæc conveniunt propter colicam, ∇ alkekeng. & ejus trohilci & ejus extract. decoct. hordei, per lig. Herocleoticum A. intelligit.

Balsam Sulphuris anifat. parcius exhibendus propter metum inflammationis. Tartarus, Spiritus, tinctura, sal.

De salibus nota; Authores commendant salia lixivialia; ut onorind. &c. Verum notum est omnia lixiviosa statim infringi ab acidis. E. salia ista à fermento & acido ventriculi infringuntur, unde deponunt vim suam lixiviam statim antequam possint pervenire ad renes E. frustra adhibentur.

Formula.

Decoctum Auth. suâ constat laude
 ꝯy 2 &

& potest securè exhiberi ut & sequens mixtura seu aq. placet, quia constat lenioribus diureticis non ita fortibus.

Notandus hic error vulgi, dum externè imponunt avenam calidam, quia sic augetur intemperies calida & sicca (calor & siccitas) renumque inflammatio fit maior, hinc potius præstant fermentationes humida ex herbis in lacte coctis.

Dolor colicus.

Si doloris solùm mitigationem desideremus, sufficiunt formulæ traditæ & ex illis medicamentis possunt fieri.

Sciendum tamen est, à qua causa oritur dolor colicus, certum est, dari *colicam pituitosam*, ubi conveniunt phlegmago-

gæ.
NB. Datur etiam *colica biliosa & scorbutica* quæ oritur duplici modo & causa 1. ab humore quodam bilioso acrimonia tuâ salinâ & erodente peccante; 2. oritur ab humore melancholico suâ aciditate excedente: utriusque particulæ tum biliosæ tum melanch. selesusnuant tunicis intestinorum seu in plexus nervorum mesenteriacos sæviunt intestina distendendo & convellendo dolores excitant, conqueruntur tunc de summo lumborum dolore & putant umbilicum intra trahi; *Quæ nunc à bile oritur curatur per acida quales Spiritus nitri & omnibus bilem pinguiorem temperantibus. Quæ vero ab humore melancholico oritur colica, ejus acor immanis est corrigendus pulvere quodam testaceo, qui nihil aliud est quàm talis qui habet vim imbibendi particulas tales acres, ut creta, oculi cancer C. C. neque hæc curiosa sunt, sed magnum præstant usum in re Medica.*

Est & colica quadam scorbutica, ubi ægri queruntur de intenso dolore circa lumbos & non in intestinis sed in musculis abdominis, ibi mesenterium afficitur, & causa morbifica hæret in plexibus nervorum quum succus nutritivus est depravatus, sæpè terminatur in paralyfin & cessante paralyfi redit dolor consuetus, conveniunt antiscorbutica & nervina, diuretica, sudorifera.

Si ab ira oriatur colica. [E à bile] ut quis propter iram incidat in eam convenit seq. Recipe, Ol. amygd. dulc. ℥j. manna calebrin. ℥vj. Misc. S. Vermischt Mandelöhl kan in einer Suppen beygebracht werden.

Deinde

Recipe, Rad. lilior. ab acetos. feniculi
aa. ℥ij.

Herb. mercurial. verbasco. mentrot
aa. Mj.

sem. anisi. papav. alb. aa. ℥iij.
coq. in f. q. aquæ.

Recipe, Colatur. ℥ix. adde Elect. hier-
picra, diacarb. aa. ℥vj.
ol. amygd. dulc. cham-
mon. aa. ℥j.

F. Clyster qui applicetur statim.

In Calculo.

Si medicamentum aliquod leniens desideretur potest præscribi tale:

Recipe, Mann. Elect. ℥j. olei amygd.
dulc. ℥j.

Vini malvatici q. s. M. f. Potio.

Con-

Convenit in calculo & colica, vel

℞. *Electuar. de tamarind cum fol. senna* ℥j solve in aq. fragor. adde *Crem. tart.* ℥℞. *Syrup. rosar. solutiv* ℥vj. aq. diuretica ex nucleis ℥ij. f. cochlear j. M. f. potio.

Decoctum sit expectatur:

℞. *Decoct. flor. & fructuum* ℥ij. fol. *senna parat.* ℥i℞. *Crem. tart.* ℥ij.

Syrup. diascreos ℥j. M. f. potio.

Sequuntur diuretica:

℞. *Liquor. diuret. ex Tart. & nitro* qui valde laudatur.

Externè potest fieri fomentatio hunc in modum;

℞. *Herb. malv. parietur. branc. ursin.*
aa. *Mij. flor. chamomill. verbasc. melitot.*

aa. *Mj. rad. alb. ℥ij. sem. fenugrec. ℥i℞. carvi* ℥j. *Lucifa & contula grolsè dentur* ad chartam. S. *Species ju z. Säcklein in Milch zu kochen.*

Si vero linimentum velis, ℞. *Ung. rosat. de alba* aa. ℥ij. *ol. scorpionis* ℥j. M. f. linimentum. S. *Niren. Salb/abdomen etiam potest inungi. Decker formula tuto possunt dari.*

Aqua graminis etiam valde laudatur in calculo; videmus in brutis, dum per hyemem vescuntur feno, obnoxia sunt calculis, quod observare licet quando hyeme mactantur; dum autem estate verum vescuntur gramine, solvitur calculus & animalia ista bruta iterum eo medicamento à calculo liberantur.

C A P. IX.

De Uteri suffocatione.

Definit. est congeries multorum morborum & symptomatum; hinc ferè omnes Medici solent confugere ad uterum ubi talia gravia symptomata concurrunt.

Actiones hoc in morbo ferè omnes laeduntur; Naturales, ubi adest corporis lassitudo, appetitus prostratus, nausea, vomitus, fistidium.

Vitales læsas ostendunt subitanea virium prostratio in proximo, pulsus immutatus interdum planè deficit, respiratio vel læsa vel sublata planè.

Actiones animales laeduntur quia currunt subitò, motus oriuntur convulsivi & affectiones spasmodicæ, ægræ mole-

stantur à strangulatione quadam, quasi præcludantur fauces.

Causa; intricata hæc controversia valde agitata fuit, inter veteres, quamquam vera sit causa suffocationis hysteriæ, Veteres putarunt causam esse uteri dislocationem, ut quasi sursum trahatur & comprimat diaphragma hoc pulmones inde non possent dilatari, hinc dicitur illis respiratio orriatur; quam sententiam adhuc defendit Orillingius in suis curationibus.

Sennertus vidit falsitatem hujus opinionis, considerando connexum firmiorem uteri cum reliquis partibus vicinis, hinc contrariam dicit hanc sententiam principis anatomicis, & uterum non nisi vi posse

posse dislocari, ipse vero statuit hanc causam, quod nempe testes & tuba uteri inflentur, agitentur & dislocentur à semine corrupto, quam sententiam etiam amplectitur Riverius.

Itaque certum est, uterum in se non posse dislocari, quoniam tamen est pars membranosa facile potest inflari dislocari aliquo saltem modo variè hinc inde etiam potest convelli, ita ut aliquo modo motum variant & difficilis respiratio oriatur.

Verùm hæc commotio non potest esse causa tantorum symptomatum gravissimorum, quomodo enim delirium posset excitare soporem, convulsionem, Syncope[m] seu deliquium & alia quæ adesse solent symptomata; hinc alii putant se horum symptomatum rationem dari posse credunt, si dicunt, illam inflammationem fieri ab aura quadam maligna quæ exhalat à sanguine & semine restagnante & putrescente, à quibus elevatur aura illa venenosa cerebro & cordi valde & maximè inimica.

Highmorus dicit nec uterum nec hypochondria affici sed pulmones, & pulmones agnoscit pro subjecto; pro subjecto; probat (1) quia à sanguinis missione juvetur morbus, quatenus ab ea sanguinis fluxus & motus impetuosis in pulmones sistitur, unde non magis ab isto impetuosis sanguinis in pulmones influxu distendantur, nec posse comprimere diaphragma: (2) à juvantibus & nocentibus, si dentur illa medicamenta quæ habeant vim sanguinem dissolvendi & resolvendi, ita ut possit iterum intrare venam pulmonariam, sicq; iterum reflueret, tum statim cessare malum dicit, jam au-

tem talia adhibentur in morbo; (3) ratione defumit ab insigni læsione; quam deprehendimus ex consueta suppressione evacuationis ut v. g. quando menses fluxerunt, & ille fluxus supprimitur jam in paroxysmo.

Verùm positis his non videmus (1) quomodo illa, quæ sunt valde extenuata, quomodo virgines quæ chlorosi laborant & tantam sanguinis abundantiam non habent sed consumpta est, possint esse obnoxie huius malo.

(2) Si pulmones essent subjectum, tunc facillimè possent inflammarì à sanguine & semper oriretur peripneumonia; quæ semper deberet excipere suffocationem hysterica[m], quod tamen nunquam fuit observatum.

Primus fuit Carolus Piso qui correxit & refutavit hanc opinionem, & causam dicit esse illuviem serosam circa principium nervorum restagnantem.

Hæc opinio præ aliis magis videtur probabilis, cum tamen symptomata non semper oriuntur à cerebro primariè, sed sæpe etiam ab infimo ventre, alia adhuc causa quærenda.

Si igitur symptomata oriuntur primariè à cerebro, ut sunt sopor, vertigo, motus spasmodici tunc subjectam est cerebrum & causa ibidem hæret; Quod si verò conquerantur de murmure alvi, fluctuatione, de tumore & globulo palmarum representante, tum morbus oritur ex vasibus uterinis & mesenterio, nulla enim pars in corpore ferè quæ ita multos habeat nervos variosq; plexus nervolos quàm mesenterium; si itaq; in tali aliquo plexu colluvies serosa colligatur, sit

fit hoc malum, excitat spasmus, motū
convulsivum, mesenterii, quod deinde
hinc inde fluctuat & movetur. Quod
etiam ex ipsa Autopsia probant Authores
(in sectis hystericis mortuis semper u-
terū invenerunt extra culpam, è contra
vero illuviē serosā in cerebro & mesen-
terio humores vitriolatos & acres :)
qui deludarunt & occupati fuerunt in
inveniēda causa hujus morbi; denique
probatum etiam quia passiones animi ut
plurimum producunt hunc effectum,
quia spiritus animales hinc primariē
afficiuntur à mœnore & tristitia.

Curatio est duplex in & extra paroxysmum.

In paroxysmo exhibenda quæ sunt dicata generi nervoso.

Spiritus animales excitant, frictions & ligationes fortes institutæ : vellicationes etiam pilorum debent institui, inunctiones cum graveolentibus.

Suffumigia etiam ex graveolentibus v. g. ex callis equorum prunis impositis, facile excitat ægrum hoc.

Solent etiam mulierculæ uti pennis, linteis, (die blaue Lein schnür) quibus tradant peculiarem virtutem sed ex superstitione, omnia quæ in Epil. & Apopl. etiam hic conveniunt.

Convenit modus ex ruta, castoreo.

Interne possunt dari sequentia.

℞. Aq. vite mulier. ℥ij. hysteric. Quercitan. ℥vj. mentha ℥ij. mellif. c. vino destill. ℥ij. syr. de beson. ℥ij. l. iij. M. S. Mutterwasser.

Vel

℞. Specif. cephalic. ℞. S. Münsterlein a. i. m. quod est egregium medicament. in sequenti aqua.

℞. Aq. hirund. c. castoreo ℥j. masticaria ℥x. S. Wasser zum Pulver.

Vel

℞. Spirit. C. C. volatil. vel etiam Spirit. salis armoniaci volatil. ℥j. detur ad vitrum angusto collo S. Mutter. Spiritus xj. xv. oder xx. Tropfen a. i. m.

℞. Aq. puleg. arthemif. hysteric. Myrsichr. aa. ℥j. Syrup. papav. errat. ℥ij. M. S. Wasser zum Spiritus.

℞. Elixirii uterini Mabii ℥ij. vel iij. S. Mutter. Elixir 20. bis 30. Tropfen: potest dari in aq. præcedenti.

Hoc commendamus tanquam arcanum in affectib. uterinis; hoc exhibito statim cessat paroxysmus & ægra prætervatur à sequenti, hoc malo.

Externè Emplastr. poterit applicari umbilico, v. g.

℞. Cerati matricalis q. s. ducatur super alutam, in medio ponantur tria grana Zibethi, reliqua vero illinatur ol galbani, & obducatur sindone rubro.

D. in forma usitata. S. Mutter. Pflaster auff den Unterleib zu legen.

Extra paroxysmum conveniunt eadem medicamenta & purgantia quæ in epilepsia & apoplexia, si modo levis habeatur respectus,

Hoc

Hoc *Enema* revellens potest præscribi.

℞. *Herb. puleg. matricar. malva* aa.

Mj.

Flor. anthos. calendul. aa. p. j.

Rad. levisfic bryon. alth. aa. ℥j.

Sem. Dauci, carvi aa. ℥ss. Coq. in

l. q. aq. font.

Colatur. ℞. ℥x adde *Electuar. de baccis lauri* ℥ss. *hiera picra* ℥j. *lumbri cor. terrestr* ℥ss *virelli ovi, salis gemma* ℥ss M. f. *Enema* ex tempore applicandum.

CAP. X.

De Hernia uterina.

Est juxta Veteres, quando uterus prolabitur ut dependeat & impediatur ingressum.

Author corrigit hanc sententiam, & dicit fieri quandam relaxationem tunice interioris rugosa.

Causam dicimus esse vel nimios labores partus, dum propter conatum istum ligamenta ita laxantur ut non possint con-

trahi, etiam à nimio humorum affluxu, qui nimium ligamenta humectant.

Requitur illa medicamenta que conveniunt in hernia intestinali; Curari debet adstringentibus E. conveniunt balnea adstringentia, Emplastrum contra rupturam, item suffitus repellentes: Interne etiam adstringentia & genus nervosum corroborantia.

CAPUT XI.

De Mensium suppressione.

Definit, etiam dicuntur flores suppressi à nonnullis.

Generalis est definitio, quoniam etiam in gravidis supprimuntur nec tamen potest quid mali. E. sic neque in gravidis neque laetantibus talis obstructio.

Rectè refertur ad symptomata excretorum & retentorum, quia hic retinentur que excerni debent.

Partes affecta; Subjectum verum est uterus, reliqua tamen partes & viscera per consensum afficiuntur, uti ventriculus, quod apparet ex nausea & appetitu prostrato, vomitu.

Lien etiam & hepar, ut patet ex læsa sanguificatione, cachexia; pulmones & cor, ut ostendit difficilis respiratio & lipothymia, que symptomata in illisprehenduntur.

Auth. dicit ventriculus semper est origo, quod concedi potest, si obstructio originem sumit à cruditatibus sanguinis, si verò à plethora non potest originem desumere à ventriculo.

Causa; est humor crassus & viscidus; Causa vera est dividenda in proximam; Proxima est vel sanguis vel humor crassus, vel vasorum compressio & obstructio.

Sanguis

Sanguis quantitate peccans in plethora, nimium distendit vasa, unde fibra mutantur mutatis tū fibrarum poris spiritus animales non possunt influere, unde sanguis restagnans coagulatur ejusque fluxus impeditur, quia ob mutationem pororum vasorum etiam suo munere fungi nequeunt; sic lotium excerni nequit propter extensionem vesicae quia contrahi nequit, vasa semel distensa non possunt iterum reduci & contrahi.

Vel sanguis peccat defectu & paucitate, quando sanguis per alias vias evacuat, unde sanguis imminuitur & tanta copia non adest, ut debito tempore possit fluere, sed suppeditanda materia huic fluxui; vel etiam sanguis à gravioribus morbis consumptus est & consumitur.

Nec etiam in gravidis & lactantibus fluunt, quia sanguis abire ad ubera & nutritionem fetus.

Vel etiam sanguis peccat qualitate, ut sit vel nimium viscidus crassus tenax ob intemperiem viscerum, v. gr. si ventriculus laborat in temperie frigida, & accedet intemperies hepatis calida, tunc sanguis primò elaboratur crudus, postmodum vero in hepate planè adurit, vel etiam crassitiem induit ob admixtionem aliorum crassorum humorum, & sic humor crudus & crassus excitat morbum.

Vel oritur ab uteri clausura, quæ est sive naturalis & tum incurabilis nisi maturè occurratur; vel adventitia, & tum propter cicatricem & callum etiam non admittit curationem.

Vel etiam vasa (uterina) saltem comprimuntur ut non possint fluere menses, quod fit in obesitas.

Causa remota, vel anteced. potest esse vitiosa viscerum dispositio ventriculi hep. & lien: præprimis ipsius ulteri ejus vel calida vel frigida intemperies; Frigida quatenus constringit vasa vel crassa facit sanguinem; calida quia potentet resolvit & sic consumet sanguinem & quatenus consumitur humiditas.

Etiam examinanda causa procatarractica §. 6. res non naturales; si virgines mensibus fluentibus sese exponunt aeri frigido, sic enim pori constringuntur, vasa clauduntur & sanguis coagulatur; & sic non potest curari facilè.

Animi pathemata graviora etiam; præprimis mæror & tristitia quia sanguinis accensio in corde impeditur omnesque coctiones vitiosæ fiunt.

Different. oritur à sanguine nimio vel justo pauciori, vel à vasorum angustiis, quæ vel naturalis vel adventitia.

Diagnostica; affectus hic non est cognitu difficilis modo agræ confiteantur, sanguis vagatur per artérias unde lassitudo & gravitas totius corporis, conquerruntur de motu vario in artèriis in principio.

Nauseam patiuntur & vomitum ob sanguinis restagnationem & corruptionem; pica à nimia acrimonia humorum, qui facile accescunt si deficit ipsis liber motus.

Pallent, febricitant ob læsam sanguinis constitutionem, diarrhæam patiuntur ob læsam effervescentiam in ventriculo adest fluxus albus ob intemperiem & corruptos humores in utero, unde nutrimentum non potest assimilari.

Zz

Baculus

Baculus in collo, & sæpe videntur suffocari, quia deficit effervescentia sanguinis in corde, vel diaphragma & pulmones comprimuntur & nimium constringuntur, unde vapores stipici sese agglutinant musculis colli.

Dolent renes, propriam nimiam vasorum distensionem, convelluntur compatiēte cerebro à vaporibus illis acerbis & malignis.

Sign. lactis Hipp. &c. quia etiam mammis viri lac generatur, & etiam in iis quæ nondum experta sunt suppressionem mensium.

Præcipua signa sunt pallor faciei, tumor pedum, respiratio difficilis, præprimis si scalam ascendere debent, adest nauſea interdum vomitus, inflatio ventriculi, sæpe etiam inflatio ventris, ita ut non patiantur nimiam vestium constrictionem.

Signa distinctiva; quæ admodum necessaria sunt, ut possimus distinguere inter gravidas quæ etiam habent talem suppressionem mensium, & inter suppressionem quæ adest sine imprægnatione.

In gravidis color faciei non adedò mutatur, ut in illis qui laborant suppressione mensium: ubi primo facies flavescit postea pallescit. Certum etiam signum à symptom. est, symptomata indies in suppressione mensium augentur, in gravidis verò accrescente fœtu remittunt & cessant & tandem post tertium mensem fœtus motus percipitur in utero.

Prognostica; est affectus curatu difficilis, præprimis si oriatur ab humore crasso & viscido, quia ille non potest evacuari, deinde si viscera sint debilitata, quia tunc statim regenerant humorem talem vitiosum.

Deinde etiam propter graviora symptom. ut convulsion. phthisis &c.

Curatur facillime si oriatur à plethorâ, per solam P. S.

Indicat. curativa; si ab obstructione vasorum tunc humor crassus præparandus, quia alias non potest evacuari.

Vomitus posset quidem convenire ratione nauſeæ, sed ratione partis affectæ non audemus, quia humores trahuntur versus partes superiores ex nimia concussione.

Fermenta viscerum sunt confortanda.

Magis methodicæ indicationes respiciunt vel sanguinem quantitate peccantem, evacuandum, vel paucitate regenerandum, uteri clausura; quod fieri debet manu chirurgicâ.

Curatio; purgantia non debent esse fortiora, quia non evacuent sed magis commoverent humores.

Plethoricis Vena secunda; si mensium suppressio oritur à nimia sanguinis quantitate, ante tempus fluxus administranda in brachio nempe quando non instant menses; Instante verò tempore mensium in pede vel talo, quod probè notandum.

Auth. jubet ut hypochondria constringantur, quia sic impediuntur exhalationes.

Suffumigia foetida, quia sic talia illa præcipitantur.

Enemata, præprimis si alvi constipatio adfit.

Q Si ex antiqua mensium suppressione oriatur morbus acutus, v. g. angina, pleuritis, &c. an P. S. instituenda vel in brachio vel in pede.

R. Utique incidendam esse venam in brachio & partibus superioribus, quia per-

periculum est in mora, & citius petiret ægra quam posset solvitalis suppressio.

Medicamenta.

Omnia Medicamenta moventia menses participant de sale volatili & acri, ut & de sale quodam oleoso: unde vim habent incidendi & attenuandi sanguinem.

(Omnia illa enim adhibenda quæ habent vim incidendi. E. volatilia salia & oleosa conveniunt.)

Omnia medicamenta ex bryonia conveniunt præprimis aqua bryoniæ, & quidem compositæ quæ in Anglia usitata est.

Gentianæ aqua extract.

▽ Zedoaria.

Folia Sabina, ejus aqua, oleum extract. quæ tamen non adhibenda suspensis.

Aqua mellissæ simplex & composita.

Sal mellissæ, arthemissæ.

Aq. pulegii egregie menses movet, & spiritus pulegii sal rutæ, majorana, salvia.

Formula Authoris.

1. est Tinctura.

2. Pilulæ laxativæ NB. ut & omnibus aliis medicamentis & purgantibus debent admisceri specifica semper.

3. Pilulæ ex ammoniaco, quæ summo cum successu præscribi possunt, tales etiam habet Sylvius.

Præmissis universalibus, ad fortiora progrediendum. E. sequitur pulvis ab Authore præscriptus.

Sequitur decoctum laxativum, deinde nodulus, qui potest irrotari vel aceto ali-

quo vel aqua hysterica, vel hirundinum cum castoreo.

Quoniam est affectus chronicus & non tam cito potest curari, ibi conveniunt potius vina medicata, de quibus ægra sapius potest sumere haustum, primum in prandio & cœna, vulgus enim putat Medicum non esse doctum si non semper aliquod præscriberet.

Formula Dictata.

℞. Rad. Enula, campan. opii, zedoar. aa. ℥ij.

Fol. Salvia. arthemis. rubra, melissa odorifera aa. mj.

Flor. calendul. mß.

Semen dauci levistic. aa. ℥j.

Crem. Tart. ℥j.

Folior. senna ss ℥x.

Rhabarb. ℥ij.

Agarici ℥ß.

lalappa tinctura castorei irrorata ℥ij.

Cortic. citri, arantior. aa. ℥ij.

Incisa & contusa includantur sacculo ex sindone. S. Säcklein zu einer Maß Wein.

Hoc notatu dignum, quod sanguis mensis struus spiret odorem florum calendule, unde hi creduntur specificum, quod notat Riverius.

Si præmittere volumus præparantia & incidentia:

℞. Croci Martis aperitiv. ℥i.

Facul. bryon. ℥j.

Salis fraxini, armoniaci aa. ℥ß.

Succini præparati ℥j.

M. f. pulvis, dividatur in 8. partes æquales. S. Eröffnendes Pülver auff vier Tage Morgens und Abends zunehmen.

Zz 2

℞. Ex.

℞. *Extract. catkel.* ℥j.

Extract. hellebor. nigri gr. v.

Trochisc. albandal. gr. iij.

Cum essentia sive tinctura castorei f. l. a. pilulæ n. 15. aspergantur faculâ bryoniæ. S. purgierende Mutter; Pillen auffeinmahl.

Specifica.

℞. *Essentia ad menses D. Michaelis* ℥ij. S. Mutter; Essenz alle Morgen 30. Tropffen in aq. pulegii, oder Poley-Wasser.

℞. *Elixir. Lunatici D. Geilfus.* ℥iij. S. Mutter-Elixir. 25. Tropffen in Meissen-Wasser.

Debemus semper rationem habere cor-

roborationis viscerum; hinc convenit sequens pulvis Costeri, quem optimum semper expertus sit.

℞. *Spec. dianthos, diarrhodon,* aa. ℥j.

pulveris asari, ireos, cyclamin dictamni albi, aristoch, rotund. cyperi, gentiana, zedoaria aa. ℥ij.

Succini albi, myrrha, cinamom. aa. ℥ß.

Semin. seseleos, dauci aa. ℥j.

Essentia civi saccharinata ad pondus omnium: m. f. Tragea.

S. Stärckendes Pulver zwey Messer spiß voll Morgens! Mittags und Abends; vid. Costerum, potest esse instar omnium si nonnunquam interponantur leniter evacuancia.

CAPUT XII.

De partu difficili.

Definit. Est interclusus foetus exitus scilicet instante legitimo partus tempore, quod addendum definitioni.

Pars affecta; Variæ sunt & certò non potest determinari, nam quandoque est uterus adstrictior, interdum membranæ cassiores, &c.

Causæ; Etiam sunt variæ; vel enim in causa sunt mulieres nimis delicatulae, vel viæ si vel nimis sint exsiccatae vel minus patentes, vel foetus ipse nimis grandior.

Observand. (1) Nunquam exhibenda sunt partum promoventia medicamenta, nisi verum & legitimum partus tempus instet, & in hoc peccant multi Medici, hinc non sunt in principio adhibenda sed tum quando dolores augentur & symptomata adsunt graviora, si obstetrix situm foetus potest explorare manibus, si adsunt fortes conatus.

2) Abstinentum ab illis medicamentis & plane si foetus tenet exitum in situ praternaturalem, quia nihil juvant.

3) Singulis ferè momentis cordialibus & confortantibus parturienti succurrendum & extra & intra; Reliqua sunt committenda naturæ.

Medicamenta Aauthoris sunt laude digna & tuto possunt prescribi.

„ *Notandum;* Medicamenta partum „ promoventia etiam danda esse ante partum, 5. vel 6. septimanis ante partum tempus, ubi uti solemus humectantibus & „ relaxantibus, ut muscoli humectentur, „ hinc conveniunt balnea & inunctiones.

Balneum sequens 5. 6. vel 7. septim. ante convenit.

℞. *Rad. althæe* ℥iij.

Lilior. arbor. ℥ij.

Herb. malv. arthemif. meliss. branc.

ursin. flor. chamomill. aa. mij.

Lilior.

Lilior. albor. malv. aa. mj.
 Incisa grossè dentur. S. Species sum
 Kräuter & Wad.

℞. Unguent. emollient. vel clysmatici
 ℥i.

Axung. gallin. ℥ij.

Olei chamomill. ℥ß.

M. f. unguentum.

S. Salb zum Leib

Et hæc sunt quæ pro præservatione
 possunt præscribi ante partum.

jam in ipso partu.

*Ante omnia debet inquiri an alvus sit
 aperta nec ne. E. talis clyster.*

℞. Herb. mercurial. arthemis. flor.
 malv.

Chamomill. aa. mj.

Fol. lilior. albor. p. ij.

Rad. alth. bryon. aristoloch. rotund.

aa. ℥ij.

Colatur.

℞. Saltem ℥vj.

*(nam in minori quantitate debet
 injici, ne nimium distenduntur in-
 testina:)*

dissolve

Electuar. lenitiv. ℥ß.

Borracis Veneti ℥ß.

Olei. lilior. alb. amygdal. dulc. aa.

℥ß. vitelli ovi, f. clystma.

*Postmodum inst ante partu & ingraves-
 centibus symptomatibus ad alia acceden-
 dum.*

℞. Pulv. ad partum Augustan. ℥j.
 borracis Veneti ℥ß. M. pulvis. S. Puls
 ver auff einmahl.

℞. Pulv. ad partum Augustanor. ℥ß.

Salis volatilis succini gr. v. m. t.

pulvis, S, ut ante.

℞. Hepat. anguillarum pulverisati,
 rasura ligni sabinæ aa. gr. xv.
 Margarit. præparat. gr. vij. m. f.
 pulvis S, ut ante.

℞. Spirit. fuliginis, spirit. secundinar.
 aa. ℥j. S. Sonderlicher Spiritus
 30. oder 40. Tropfen auff ein
 mahl.

℞. Triperial. lil. albor. aa. ℥j.

Melissa compositæ ℥ß.

Lap. percarum, succini præparati

aa. ℥j.

Confelt. Alkerm. ℥ß.

Julep. gemmat. incomplet ℥ß. m.

S. Stärkender und treibender
 Trank / alle halbe Stunde
 zwey Löffel voll.

℞. Axung. serpent. ℥j.

o 3 succini ℥ß. M.

S. Sälblein in den Nabel zu strei-
 chen: sed nota, post partum sta-
 tim debet removeri.

*Nota, Nonnunquam in ipso paroxys-
 mo propter nimios conatus superveniunt
 morus corrosivi, & tunc non solum par-
 tum promoventia sed & antispasmodica
 sunt exhibenda, ut*

℞. Arcani Epileptici ℥ß. ad ℥j.

S. Pülverlein auff einmal im schwar-
 gen Rirschen. Wasser / simul
 hic pulvis etiam promovet par-
 tum, est & Anti-Epilepticum
 & Antispasmodicum.

*Nonnunquam post partum superveni-
 unt dolores colici à sanguine coagulato ni-
 mium distendente, tunc externè adhi-
 bentur carminativa.*

In doloribus colicis puerperarum:

℞. Chamomill. vulgaris, Romana,
meliloti aa. m℞.

absynth. arthemisf. mench. crispæ,
matricar. meliss. pulegii, fer-
pilli, flor. calendula aa. m℞.

sem. anethi, anisi, carvi aa. ℥ij.
incisa grosse dentur ad chartam.

S. Species gegen die Nachwehe / pos-
sunt in sacculo includi & coqui in
vino vel lacte vel aqua, & expres-
sus imponi externe.

Interne.

℞. Sperm. ceti elect. ℥℞.

S. Schmergen stillend Pulver auff
einmal wider die Nachwehe.

Etiā symptoma familiare est puer-
peris alvi obstructio, ubi caute proceden-

dum est, quia purgantia nocent & solum
levitivis movenda.

Nota; Lochiis naturaliter fluentibus
nunquam purgandum præsertim primis
diebus, constat enim experientia, illas
quibus secundo tertio quartove die diar-
rhœa accidit, ut plurimum interire;
quod si lochiis suppressis post septimum
aut non diem alvi fluxu corripiantur,
liberari ut plurimum: quo igitur longius
distat puerpera à diebus partus, eò tuti-
us administratur medicamentum pur-
gans & contra.

Facilimè etiam incidunt in febres pu-
erpera, quarum curatio potest desumi
ex Riverio, qui securam & iuram in his
methodum medendi docet.

CAP. XIII.

De Nimio mensium fluxu.

NB. **I**n principio hujus affectus optimè
convenit V. S. in brachio præpri-
mis si sit ob insignem anastomasi, in aliis
caulis tutius adhibentur medicamenta
adstringentia.

℞. Tinctur. Martis aperitiva ℥ij.

S. Stahl = Essenz ʒs. Tropffen
auff einmahl.

℞. Spermicollæ Crollii gr. iv.

S. Stopffendes Pulverlein auff
einmahl.

Recommendamus etiam pulverem D.
Timai à Büldenleec.

℞. Rad. urtic. mortua, cort. radicis

mori, acisorum granatorum aa. ℥i.

Lap. hematit. ℥i. gr. xv.

Laudani opiat. ℞. m. f. pulvis.

S. Unhaltendes Pulver/dol. ℥℞. potest
exhiberi in sequenti emulsionc.

℞. Amygdal. dulc. ℥℞.

Sem. melon. cucum. aa.

Excorticorum ℥j.

contusa emulgeantur cum aq. bur-
sa pastoris, plantag.

Folior. quercus aa. ℥ij.

Colatura adde aqua cordialis tem-
perata ℥℞.

Manus Christi perlatas ad gra-
tiam.

S. Stärckende Milch.

Multa etiam externa adstringentia
& fluxum impediencia adhibentur vel
in forma Emplastri vel linimenti, de
quibus habet Decker. multa enim videri
possunt in curatione dysenteria, qua hic
etiam possunt exhiberi.

Nota